

DEMOKRATİK UYGARLIK ÇAĞININ SİYASETİ
DEMOKRATİK SİYASET

ABDULLAH ÖCALAN

ABDULLAH ÖCALAN SOSYAL BİLİMLER AKADEMİSİ YAYINLARI

Basım Tarihi: 2013
Basım Yeri: Azadi Matbaası

İÇİNDEKİLER

Devletin Kendisi, Sınıflı Toplum Koşullarında Özgürlüğün İnkârıdır.5	
Demokrasinin Daha İnsani Bir Öz Taşındığı Kesindir	7
Demokratik Uygarlık Çağını Belirleyen Temel Unsurlardan Biri Siyasetin Demokratikleşmesidir.....	9
Devletin Demokratik Duyarlılığının Geliştirilmesi, Demokratik Uygarlık Çağının Başta Gelen Diğer Bir Özelliğidir	10
Demokratik Siyaset, Demokratik Konfederalizmin İnşa Tarzıdır	11
Demokratik Konfederalist Sistemin Özellikleri	13
Demokratik Siyaset Derinleşen Devlet Krizlerini Aşmanın Yegâne Yoludur	16
Toplumsal Politikanın En Somut Hali Demokratik Siyasettir	21
Demokratik Siyaset Özgürleşmenin Gerçek Sanatıdır	21
Politika Toplumun Özgürlük Alanıdır.....	23
Demokratik Modernite Çözümü Hayati İhtiyaçtır	24
Ulus Devletçilik Giderek Çözülmektedir.....	27
Hiçbir Toplumsal Eylem Ekonomi Kadar Ahlaki ve Politik Olamaz.30	
Ekonomi Temel Mahiyette Bir Tarihsel Toplum Eylemidir.....	31
Komünal Ekonomi Demokratik Siyasetsiz İnşa Edilemez.....	32
Zihniyet Unsuru Sanıldığı Kadar Ekonomiden Uzak Bir Üstyapı Değildir.....	33
Politik ve Ahlaki Çözüm İhtiva Etmeyen Bir Ateşkes Barış Olarak Yorumlanamaz	36
Toplumun Ahlaki ve Politik Kurumları Çalıştığında Ortaya Çıkan Süreç Demokratik Siyaset Sürecidir	37
Demokratik Siyasetin Görevi Toplum Yaratmak Değildir	38
Öz Savunma, Ahlaki ve Politik Toplumun Güvenlik Politikasıdır	39
Kadınsız Demokratik Siyaset Olmaz.....	42
İbadet Yerleri En Çok Toplumsal Ahlakın İşlendiği Kurumlar Olmalıdır.....	43
Kendini Gerçek Aşk Derecesinde Adamayı Gerekli Kılan Bir Hakikat	44
Ben Olsaydım	46

GİRİŞ:

Eski uygarlık sisteminin derinleşen ve süreklileşen bunalımıyla yeni uygarlıksal çıkışın belirginleşmediği bu geçiş aşamasına Demokratik Uygarlık Çağı demek uygun düşmektedir. 20. yüzyılın sonunda bir uzlaşma rejimi olarak demokratik yönetimlerin hâkim duruma geçmesi keyfi bir tercih olmayıp, yaşanan koşulların bir sonucudur. Bu duruma gelinmesinde kapitalizmin faşizm seçeneğiyle, reel sosyalizmin totalitarizminin iflas etmesinin belirleyici payı vardır.

Kapitalizmin faşizm tercihi sadece Hitlerci biçimiyle değerlendirilemez. Bu, kapitalizmin toptan gericileşmesinin kanlı rejim gerçeğinin, sermaye olarak da finans sermayesinin egemen hale gelmesinin doğurduğu bir süreçtir. Sadece kapitalizmin merkezlerinde değil, çevre ilişkilerinde ve kenar ülkelerinde de yaygınlaşmaya çalıştığı bilinmektedir. Faşizmin tarihin tanıdığı en sert rejim olması; çöküş koşullarının verdiği ürküntü, milliyetçiliğin dinsel taassubu bile geride bırakan şoven karakteri ve sosyalizmin bir sistem olma ihtimalinin güç kazanmasından ileri gelmektedir. Başarısızlığının temelinde ise, genelde insanlığın kazandığı özgürlük düzeyiyle bilimsel-teknik devrimlerin başarıları yatmaktadır. Bu durum kapitalizmi yeni seçeneğe zorlamıştır. Faşizmin topyekün zaferi mümkün olmadığına ve çöküş de kabul edilemeyeceğine göre, uzun süreli bir uzlaşma sistemi kaçınılmaz olmaktadır. Bu uzlaşma rejimine demokrasi denilirken, fazla yabancı değil. Özellikle teknik devrimin büyük başarıları, demokrasinin sadece dayanmakla kalmayıp gelişmeyi en çok sağlayan rejim olduğunu kanıtlaması, kapitalizmin artan güvenine yol açmaktadır. Demokrasi, baştaki sınırlı uygulamalarına karşılık, 20. yüzyılın sonlarında evrensel bir sisteme gidişin en uygun yaşam ve yönetim biçimi olarak kabul görmekte ve giderek yaygınlaşmaktadır.

Devletin Kendisi, Sınıflı Toplum Koşullarında Özgürlüğün İnkârıdır

Reel sosyalizmin totaliterizme yönelmesi, sosyalizmin daha da ilerletmesi gereken özgürlük ilkesiyle çelişmektedir. Bireyin toplum adına eritilmesi eşitlik amacına bağlansa da, burjuva liberalizmi kadar yaratıcı kılamayacağı ortaya çıktığında başarısızlığı kaçınılmazdır. Kölelikte en mükemmel eşitlik vardır. Kölelikte olmayan

şey özgürlüktür. O dönemden beri insanlığın en önemli tüm eylemleri biraz daha özgürlük için olmuştur. Reel sosyalizm, bir tür zamana uydurulmuş Sümer rahip rejimidir. İlk kolektif köleliği Sümer rahipleri gerçekleştirmiştir. Bu bir tür devlet köleciliği olmakta ve reel sosyalizmin devletçiliğine çok benzemektedir. İster sağ ister sol adına gerçekleştirilsin, devlet temelinde kurulan sistemlerin belki eşitliğe hizmeti olabilir, ama bu mutlaka birey özgürlüğünün feda edilmesiyle mümkündür. Devletin kendisi, sınıflı toplum koşullarında özgürlüğün inkârıdır. Daha da yoğun ve çok genişlemiş bir uygulama olarak, reel sosyalist devletçilik birey özgürlüğünü kapitalizmin çok gerisine düşürmüştür.

Özgürleştirmeyen rejimlerin özgürleştiren rejimler karşısında başarılı olmasının zor dışında başka bir yolu olamaz. Sovyet sistemi esas olarak bu noktada kaybetmiştir. Tabii bu gerçekliğin arkasında ideolojik kimliğin yanlışlıkları yatmaktadır. Birey kimliğini kapitalizm kadar özgürleştiren bir felsefi yaklaşımı gerçekleştirmeden ve bunu gerçekçi bir eşitlik anlayışıyla bütünleştirmeden, yeni bir uygarlıktan bahsetmek ağır bir yanılgıdır. Kaba materyalist bir felsefeyi de yaşam kılavuzu olarak aldıktan sonra, kendini yeni bir kölelik düzeniyle karşı karşıya bulmak kaçınılmazdır. İnsan yaşamı gibi son derece karmaşık bir olguyu birkaç kaba materyalist klişeye indirgemek, güdülerine mahkûm insanı yaratmanın kapısını ardına kadar açmış olacaktır. Sovyet deneyimi biraz da bu gerçekliğin kanıtıdır. 20. yüzyılın şahlanan her türden milliyetçiliği ise çağdaş kabilecilikten başka bir içeriğe sahip değildir. Nicel ve nitel olarak büyümüş kabilecilik olarak, milliyetçiliğin yeni bir uygarlığa katkı sağlaması beklenemez. Çağdaş demokrasiyi çözümlerken, bu temel gerçeklerle ilişkili olarak bakmak gerekir. Nükleer dehşet dengesinde en totaliter devletçilikle bütün insanlar asker ya da işçi olurlar. Sınıflı toplumun katlanılabilir tüm ölçülerini aşan bu gelişmeler, tıkanmış devrim ve karşı-devrim yapılanmaları olup, normal rejim işlevini göremezler. Ne herhangi bir devrim ne de karşı-devrim böylesi yapılanmalarla uzun süre ayakta kalabilir. Kalamayacağı da çok sayıda örnekle güçlü bir biçimde kanıtlanmıştır.

Demokrasiye ilişkin birçok tanımlama yapılabilir. Sınıf karakteri, uzlaşmacılığı, barışçılığı üzerinde uzun boylu durabilir. Teorik ve pratik gelişmesi derinliğine açıklanabilir. Kendi başına bir uygarlık sistemi olmadığı da belirtilebilir. Fakat ilk defa tüm halklar, kültür-

ler, ideolojik, ekonomik ve politik tercihler adına en kapsamlı bir arada barış içinde gelişme ve yarışma olanağının çok yetersiz de olsa gerçekleştiğini söylemek mümkündür. 20. yüzyılın sonunda zaferi kesinleşen demokrasinin dar sınıf karakterini aştığını belirlemek büyük önem taşır. Bu döneme kadar uygulanan tüm demokrasiler dar bir sınıf damgasını taşırlar. Demokrasinin biçimde de olsa tüm resmi yurttaşları kapsamına almadığı, dar bir zengin yurttaş topluluğunun yönetim biçimi olmaktan öteye gidemediği söylenebilir. Bir nevi ilk Athena demokrasisi gibi sınıf gerçeklikleri esastır. Fakat 20. yüzyıl sonunda kesinleşen demokratik sistem bu darlıkları ileri düzeyde aşmış bulunuyor. Sadece sınıf kapsamını genişletmekle kalmıyor; en geniş düşünce, inanç, kültürel yaşam, ekonomik farklılıklar, siyasal partileşmeler gibi temel alanlarda özgür ifade ve örgütlenmeye olanak tanıyor. Bütün karşıtlar zora başvurmaksızın kendilerini değiştirme ve geliştirme şansına az veya çok sahipler. Burada sınıfsal ve ulusal, düşünsel ve inançsal, ekonomik ve kültürel, sosyal ve siyasal alanlarda karşıt mücadele ve dayanışma bitmiyor. İlişki ve çelişkiler dondurulmuyor. Sadece barışçıl biçimlerde ve geçerli yasalara bağlı olarak yürütülme dönemi doğuyor.

Demokrasinin Daha İnsani Bir Öz Taşdığı Kesindir

Çok kan dökmenin yiğitlik ve büyüklük ölçütü olarak kullanılması, en barbar bir sınıflı toplum geleneğidir. Bunun o kadar yüceltilmesi ve kutsanması, aslında en lanetli bir gerçekliği örtbas etmek içindir. Korkunç katliamlarla kazanılmış hiçbir zafer kutsal olamaz. Eğer mutlaka kutsallıktan bahsedilecekse, tüm insanlığın hayrına zorunlu doğum sancıları dışında, en az acıyla gerçekleşen ilerlemeler bu sığfata layık olabilir. Dolayısıyla sınıflı toplum tarihi boyunca onun kanlı yönetim biçimlerini aşarak herkese, her etnik, dini, cinsi, ekonomik ve siyasal gruba kendini özgürce ifade etme rejimi olarak tanımlanabilecek çağdaş demokrasi, kutsallık sıfatına en yakın yönetim ve yaşam biçimidir. Bu kapsamda da tarihte ilk defa gerçekleştiğini belirtmek yerindedir.

Çağdaş demokrasinin gelişimi içten ve evrimseldir. Kendini çarpıcı sonuçlarla ortaya koymaz. Ama zihnini ve ruhunu yaratıcı gelişmelerle doldurmak istiyorsa, insanlığın bu rejimden daha iyisini bulamadığı da rahatlıkla belirtilebilir. Demokrasinin neden ilk defa bu kapsamda gerçekleştirildiği sorununa yeterince yanıt verilmekle

birlikte, yine de derinleşen ve süreklilik kazanan bunalım ile bunu aşmanın maddi imkânlarını ortaya çıkaran bilimsel-teknik devrimler demeyi bıkmadan tekrarlamalıyız.

Demokratik uygarlık çağı sınıflı uygarlık çağlarının bilimsel-teknik evrime bağlı olarak aşılmasının tam sağlanamadığı, yenisinin ise tam belirginleşmediği uzun süreli bir tarihsel dönemin kavramlaştırılmasını ifade etmektedir. Yeni ile eski iç içe, ama barışçıl tarzda dönüşümü öngörmektedir. Mevcut teknik düzeyin, zora başvurmaksızın, her türlü dönüşüme maddi zemin oluşturacak kadar elverişli koşullar sağladığı görüşüne dayanmaktadır. Klasik devletle kapalı toplumun aşıldığını, üçüncü alan olarak sivil toplumun etkinlik kazandığını ileri sürmektedir. Birinci ve ikinci alan olan devlet ve toplum arasında üçüncü alan olan sivil toplumun sivrilmesi, konfederatif yönetim ve yaşam tarzını öne çıkarmaktadır. İdeolojik, ekonomik, sosyal, etnik, cinsi, ırkı ve siyasal farklılıklar toplumun zenginliği olarak düşünülmekte, her grubun ifade özgürlüğüne sahip olarak istediği bilinç ve örgütlülükle sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasal yaşama aktif olarak katılımına dayanmaktadır. Bu tarz yönetim ve yaşamın en doğru ifadesi, toplumun ve devletin konfederatif temelde gerekli her tür kurumlaşmaya kavuşması olmaktadır. Monolitik, otoriter ve totaliter yönetim ve yaşam tarzı ne kadar çağdaş demokratik değerlere ters düşüyorsa, sivil toplum kuruluşlarına dayalı konfederatif yönetim ve yaşam tarzı da çağdaş demokrasiye o kadar uygun düşmektedir.

Bu yönüyle halkların kendi öz kimliği, bilinci ve özgürlük iradeleriyle devreye girmeleri gerekir. Bin yıllarca uyutulmuş ve bastırılmış kimlikler kendilerine sahiplenmeye çalışacaklar, kültürel varlıklar en değerli miras olarak benimsenip yeni yaşamın temel harcı olacaklardır. Şimdiye kadar şahıslar, hanedanlıklar, dinsel varlıklar ve dar zümre çıkarları için girilen çabalar, artık toplumsal varlığın kendisi için, tanınması ve yaşamsal kılınması için harcanacaktır. Toplumun demokratikleştirilmesi; bilgi toplumu olarak kendi çıkarlarının farkına varması, bunu talep haline getirmesi ve siyasal kurumlara taşıması anlamına da gelmektedir. Bu, toplumun bastırılmış iradeden faal, isteyen ve denetleyen bir dinamizme kavuşması demektir. Tarihte toplum bu çerçevede ilk defa bilimsel olarak kendini tanımakta, hak sahibi olduğunun bilincine ulaşmakta, kaderini özgürce belirleyebilecek bir duruma gelmektedir. Bu gerçeklik

demokratik uygarlığın neden toplumların demokratikleşmesi çağını olduğunu yeterince kanıtlamaktadır.

Demokratik Uygarlık Çağını Belirleyen Temel Unsurlardan Biri Siyasetin Demokratikleştirilmesidir

Tarih boyunca en üst yönetim gücünün yoğunlaşması ve kullanılması sanatı olan siyasetin kendi sırlı dar elbise ve maskelerinden kurtulması çağımızın şahane bir gelişmesidir. Bu, siyasetin adeta göklerden, Allah'tan yeryüzüne inmesi anlamına gelmektedir. Kaynağı hakkında bitmez tükenmez münakaşalar sona ermekte ve kaynağın esasta toplum olduğu itiraf edilmektedir. Yüzyıllarca insanları sürü haline getirmek ve kandırmak için en geliştirilmiş ve sahte bir yüceliğe büründürülmüş siyaset, toplumun basit bir aracı durumuna getirilmiştir. Ancak uzun vadeli ve hayati çıkarların aracı olarak değer ifade edebileceği bilincine ulaşılmıştır. Bu yüzyılların sihirli, kudretli, tanrısal aracı gerçek anlamına kavuşturulmuş ve halka hizmet aracı olarak tanınmasını kabul ettirmiş olmakla demokratik uygarlık çağının belirgin bir özelliği haline getirilmiştir.

Çağdaş demokratik uygarlığın başarısı, daha çok bu anlamda rolünü yeniden tanımlama ve ona göre örgüt ve eylem biçimine kavuşmayla bağlantılıdır. Üçüncü alanı geliştirmeyen toplum veya devletler çağdaş demokraside topallamaktan kurtulamazlar. Çok zorlayan ayrılıkçı eğilim ve şiddet unsuru, ancak bu alanın özgürlüğünü kazanıp rolünü tam oynamasıyla sorun olmaktan çıkacaktır. Bu yönüyle demokratik siyaset alanı da diyebileceğimiz bu olgu, tıkanmış siyasetten çözüm üreten siyasete bir kapı aralamış olmaktadır. En sıcak, en üretken alan olarak demokratik siyaset alanı, sivil toplum kuruluşları ne kadar çeşitli, işlevsel ve koordineli olurlarsa o kadar çözüm üretebilecektir. Tek yol ne devrim ne de karşı-devrimdir. Daha çok çeşitli çözüm alternatiflerini barındıran demokratik siyasetin çözüm yoludur. Hayat gittikçe sivil toplumun geliştirilmesi için proje oluşturulmasını ve uygulanmasını öne çıkarmaktadır. Kim, hangi kuruluş ve parti bu sivil toplum projelerine, örgüt ve çalışmalarına sahipse, toplumun ve devletin demokratikleştirilmesine de en önemli katkıyı yapma imkânına kavuşacaktır. Bu işi rantçı siyaset anlayışından uzak, değer üreten, bunu demokratik toplum ve devlete taşıyan anlayışa sahip parti ve kuruluşlar gerçekleştirecektir. Tarih, dönüşüm rolünü artık bu tip teori, prog-

ram, strateji ve taktiklere sahip olan kişi ve kuruluşlara oynatmaktadır. Devletin dayatmaları kadar toplumun gerçeği olmayan taleplerine de alet olmayanlar, ancak ağdaş demokratik ölçülerin geliştirilmesiyle topluma ve devlete en yararlı hizmeti yerine getireceklerine inananlar bu tarihsel rolün üstesinden başarıyla gelebileceklerdir.

Bu rol, bunalım döneminin çıkmaza giren toplumuyla ıkmazı derinleştiren devlet anlayışının artık bir engel durumuna gelen konularında, üçüncü alan teorisinin çözüm üretme şansına kavuşması anlamına gelmektedir. zerinde ne kadar doğru ve yetkin çalışılır ve gerekleri yerine getirilirse, başarının o kadar büyük olağı bir teorik ve pratik yol demektir.

Devletin Demokratik Duyarlılığının Geliştirilmesi, Demokratik Uygurlık ağının Başta Gelen Diğer Bir zelliğidir

Tarihin bu en eski ve eline geçirenin ejderha kesildiği aracın demokratik kurumlara kavuşturulması aslında en önemli devrimci bir gelişmedir. Göksel varlığın yeryüzü temsili olarak sürekli yüceltilen bu aracın da toplumun en st düzeyde bir koordinasyon aracından başka bir anlama sahip olmaması gerektiği, çağın bir hükmüdür. Devletin insan ve birey için olduğu, tanrısallıkla alakasının olmadığı, tarih boyunca azgınlışmasının bireyciliğe, hanedancılığa ve dar zümre fanatizmine alet olmasından kaynaklandığı yeterince aydınlatılmıştır. Devleti soyut bir varlık olarak yücelten her şeyin alçakça olduğu, tersine toplumun en genel bir koordinasyon aracı olması gerektiğini vurgulayan her toplumun gerçek ycelticilik olduğu da yeterince anlaşılmıştır. Devletin bu tanımlanmaya göre dönüştürülmesi ve denetime sokulması, demokratik uygurlık çağının en önemli kazanımı ve gerçeğidir. Devletin bu yönlü bir hizmet aracına dönüştürülmesi ve demokratik siyasetin en temel kurumu rolüne yüceltilmesi, demokratik uygurlık çağının en st düzeyde ifadesi olmaya layık bir değerlendirmedir de. Demokratik devlet haline dönüşüm, çağımızın en temel gelişmesidir.

Demokratik devlet biçimleri sorunu, ikincil düzeyde önem kazanmaktadır. Ama esnek yapılanmasının bir sonucu olarak, konfederatif biçimlerden üniter biçimlere kadar geniş bir yelpazede açılım yeteneğinde olmaları, özümleyici karakter açısından büyük önem taşımaktadır. Ülkelerin ve toplumların somut koşullarına

göre en uygun biçim kararlaştırılabilir. Sorunların karmaşık niteliği ile çok sayıdaki demokratik çözüm kurumlaşmaları ve araçları, zaten demokrasiyi doğuran temel etkenlerdendir. Devlet bu kurumlaşmalara dayanmak zorunda olduğundan zaten klasik anlamını yitirmekte, bir nevi kurumlar arası en üst koordinasyon aracı olarak rol oynamaktadır. Bu yapıdaki devletin temel karakteri demokratikliğidir. Demokrasinin kurumlar rejimi olması ise, devleti doğal olarak plüralist, çoğulcu bir konumda olmaya zorlamaktadır. Özellikle yerel organların artan önemi, merkeziyetçiliği büyük bir yük haline getirmektedir. Güç, merkezden yerele ve temel odaktan yerel odaklara doğru akışkanlığı zorunlu kılmaktadır. Çağın genel akışı da bu yönlüdür. Toplumdan aileye, devletten ekonomiye kadar her düzeyde gücün ve olanakların adil dağılımına ve özgürlüğe dayalı çoğulcu bir yapı gelişmektedir. Bu çerçevede devletin bir yandan demokratik evrimini geliştirirken, diğer yandan yeni anayasalar hareketinin önemli bir hedefi olarak konfederasyonlardan üniter demokratik yapıya kadar zengin bir biçimlenmeye götürmektedir. Bu olgu zoraki birlik anlayışından doğan sakıncaları giderdiği gibi, sonuçta tüm taraflara daha çok kaybettiren ayrılıkçı mikro devlet sakıncalarını da ortadan kaldırmaktadır. ABD, AB ve BDT gibi olgular çağdaş demokratik devletin evrim yönünü gösteren, özünde yeni toplum ve demokratik siyasetin zorunlu kıldığı tarihsel gelişmelerdir.

Demokratik Siyaset, Demokratik Konfederalizmin İnşa Tarzıdır

Demokrasiler halk eylemliliğiyle bağlantılı rejimlerdir. Halkın eyleminin olmadığı yerlerde demokrasiler yeşeremez. Devletin halkın eylemliliğine saygısı kadar, halkın da devlete saygılı olması, onun kendisine duyarlı olan düzenini bozmaması gerekir. Karşılıklı bir konsensüste buluşmaları esastır. Her şeyin devlete bırakılması ne kadar demokrasiden uzaklaşmaya götürürse, her şeyin halk eylemciliğine bırakılması da anarşiye götürür. Tarih boyunca çok denen bu uç noktalara düşmemek önem taşır. Son yüzyılda özellikle gerek 'ulusal kurtuluş', gerek 'sosyalist kurtuluş' adına yürütülen ayaklanma ve savaşları da halk eylemliliği olarak kutsamak gerçekçi değildir.

Son tahlilde 'reel sosyalizmin' ve 'ulus devletlerin' aşılması gerçeği, bu iddiaların fazla bilimsel olmadığını yeterince ortaya koy-

maktadır. Toptancı olan bunlar ve benzeri kavramlara daha ihtiyatlı ve gerçekçi yaklaşmak son derece önemlidir. Bir nevi din, hanedan kavramlarına benzemektedirler. Artık halkın eylemliliği çok zorunlu meşru savunma dışında zor içermemek kadar, devlet yıkmaya ve kurma amaçlı da olmamak durumundadır. Aksi halde 70 yıl da geçse ve dünyanın üçte birinde egemen de olsa aşılmaktan kurtulamaz. Doğrusu, halk eylemliliğinin esas amacı, devletin kendi demokratik kurumlaşmasına, böylelikle özgürleşmesine rıza göstermesi ve bunun için sorumlu temsilcilerini kabul etmesi biçiminde formüle edilmelidir. Ne devlete tapınmak, ne de yıkmak için halk adına savaşlar ve eylemler doğru ve meşru olarak değerlendirilmez; değerlendirilirse bile, halkın özgürlüğüne en sonunda ters düşmekten kurtulamaz.

Kapitalist moderniteyi nasıl üç önemli boyut altında düşünmek mümkünse, benzer bir yaklaşım demokratik modernite için de geçerli olabilir. Kapitalist modernite için temel süreksizlik ve özgün nitelikler olarak düşünülen **Kapitalist Üretim Toplumu, Endüstri Toplumu Ve Ulus-Devlet Toplumu**na karşılık, demokratik modernitenin **Ahlaki Ve Politik Toplum, Eko-Endüstriyel Toplum Ve Demokratik Konfederalist Toplum** boyutları öne çıkar. Her iki sistem açısından ayrıntıda boyutlar çoğaltılabilir. Fakat ana hatlarıyla tanımlanmaları için bu üçlü boyutlar yeterli bir anlam verebilir.

Toplumsal doğanın üçüncü boyutunu yönetsel düzeyde demokratik konfederalist sistem biçiminde belirlemek mümkündür. Tüm sakıncalarına rağmen, üçlü boyut öğretici olabilmektedir. Önemli olan boyutların iç içeliğidir. Keyfi olarak biri yerine başka bir şey yerleştirmek belki mümkün olur, ama ortaya çıkan şey demokratik modernite sistemi olmaz, başka şey olur. Kapitalist modernite üçlüsü de iç içedir. Boyutları birbirini gerektirir.

Demokratik konfederalizm sanıldığı gibi günümüze özgü herhangi bir yönetim biçimi değildir. Tarihte olanca ağırlığıyla yer bulan bir sistemdir. Tarih bu anlamda merkezi devletsel değil, konfederaldir. Devlet formu çok resmileştiği için tanınmıştır. Fakat toplumsal yaşam konfederalizme daha yakındır. Devlet hep merkeziyetçiliğe koşarken, dayandığı iktidar tekellerinin çıkarlarını esas almaktadır. Aksi halde bu çıkarları koruyamaz. Ancak çok sıkı bir merkeziyetçilik güvence sağlayabilir. Konfederalizm de tersi geçerlidir. Esas aldığı tekel olmayıp toplum olduğu için, mümkün oldu-

ğunca merkezîyetçilikten kaçınmak durumundadır. Toplumlar ho-mojen olmayıp çok sayıda topluluktan, kurum ve farklılıktan oluştuğu için, hepsinin ortak bir ahenk içinde bütünlüğünü sağlamak, korumak zorunluluğunu duyar. Dolayısıyla bu çokluklar için aşırı merkezîyetçi bir yönetim sık sık patlamalara yol açar. Tarihte bu-nun sayısız örnekleri vardır. Demokratik konfederalizm ise her topluluk, kurum ve farklılığın kendini yansıtmaya uygunluğundan ötürü daha çok yaşanır. Çok tanınmış bir sistem olmaması, resmi uygarlığın hegemonik yapısı ve ideolojisinden ötürüdür. Resmi tanımı olmasa da, toplumlar tarihte esas olarak konfederalisttir. Tüm aşiret, kabile, kavim yönetimleri hep gevşek ilişkiler niteliğindeki konfederalizme izin verir. Aksi halde iç özerklikleri zedelenir. Bu ise varlıklarını dağıtır. Hatta imparatorluklar bile içyapılarında sayısız farklı yönetime yaslanırlar. Her türlü kabile, aşiret, kavim yönetimleri, dinsel otoriteler, krallık, hatta cumhuriyet ve demokrasiler bir imparatorluk bünyesinde birleşebilirler. Bu anlamda en merkezi sanılan imparatorlukların bile bir nevi konfederalizm olduğunu kavramak önemlidir. Merkezi eğilim toplumun değil, tekelin gereksinim duyduğu bir idari modeldir.

Resmi modernitenin temel devlet formu olan ulus-devletin karşılığını demokratik modernitede Demokratik Konfederalist Sistem oluşturur. Bunu devlet olmayan siyasi yönetim biçimi olarak tanımlamak mümkündür. Sisteme özgünlüğünü veren de bu özelliğidir. Demokratik yönetimleri kesinlikle devletin idari yönetimiyle karıştırmamak gerekir. Devletler idare eder, demokrasiler yönetir. Devletler iktidara dayanır, demokrasiler kolektif rızaya dayanır. Devletlerde atama, demokrasilerde seçim esastır. Devletlerde zorunluluk, demokrasilerde gönüllülük esastır. Benzeri farklılıkları çoğaltmak mümkündür.

Demokratik Konfederalist Sistemin Özellikleri

a- *Farklı ve çok katmanlı siyasi oluşumlara açıktır.* Yatay ve dikey farklı siyasi oluşumlar mevcut toplumun karmaşık yapısı nedeniyle zorunludur. Merkezi, yerel ve bölgesel siyasi oluşumları denge içinde bir arada tutar. Her biri somut koşullara cevap verdiği için, çoğulcu siyasi yapı, toplumsal problemlerin en doğru çözüm yollarını bulmaya daha yakındır. Kültürel, etnik, ulusal kimliklerin kendilerini siyasi oluşumlarla ifade etmeleri en doğal haklarıdır.

Daha doğrusu, ahlaki ve politik toplumun gereğidir. İster ulus-devlet, ister cumhuriyet, ister burjuva demokrasileri biçimlerinde olsun, devlet gelenekleriyle ilkesel uzlaşmalara açıktır. İlkeli barış temelinde bir arada yaşayabilir.

b- Ahlaki ve politik topluma dayanır. Kapitalist, sosyalist, feodal, endüstriyalist, tüketimci, toplum mühendislerine dayalı benzer şablonist proje toplum çabalarını kapitalist tekellerin kapsamında görür. Bu tip toplum özünde yoktur, propagandası vardır. Toplumlar esas olarak politik ve ahlakidir. Ekonomik, siyasi, ideolojik ve askeri tekeller toplumun bu temel doğasını kemirerek artı-değer, hatta toplumsal haraç peşinde koşan aygıtlardır. Kendi başlarına bir değerleri yoktur. Devrim bile yeni toplum yaratamaz. Devrimler ancak toplumun aşındırılan, kadük bırakılan ahlaki ve politik dokusunu asıl işlevine kavuşturmak için başvurulan operasyonlar olarak olumlu rol oynayabilirler. Gerisini ahlaki ve politik toplumun özgür iradesi belirler.

c- Demokratik siyasete dayanır. Ulus-devletin katı merkezli, düz çizgili, bürokratik yönetim ve idare anlayışına karşılık, tüm toplumsal gruplar ve kültürel kimliklerin kendilerini ifade eden siyasi oluşumlarla toplumun özyönetimini gerçekleştirirler. Çeşitli düzeylerde atamayla değil, seçimle başa gelen yöneticilerle işler görülür. Asıl olan meclisli, tartışmalı karar yeteneğidir. Başına buyruk yönetim geçersizdir. Genel merkezî koordinasyon kurulundan (meclis, komisyon, kongre) yerel kurullara kadar her grup ve kültürün bünyesine uygun, çok yapıllı, farklılıklar içinde birlik arayan kurullar demetiyle toplumsal işlerin demokratik yönetimi ve denetimi gerçekleştirilir.

d- Öz savunmaya dayanır. Askeri tekel olarak değil, toplumun iç ve dış güvenlik ihtiyaçlarına göre demokratik organların sıkı kontrolü altında öz savunma birlikleri temel güçtür. Görevleri, ahlaki ve politik toplumun özgür ve farklılıklar temelinde eşitlikçi karar yapısı olarak, demokratik siyaset iradesini geçerli kılmaktır. İçten ve dıştan bu iradeyi boşa çıkaran, engelleyen, yok eden güçlerin müdahalesini etkisiz kılmaktır. Birliklerin komuta yapısı hem demokratik siyaset organlarının, hem de birlik üyelerinin çifte denetiminde olup, gerek görülürse karşılıklı öneri ve onaylamalarla rahatlıkla değiştirilebilir.

e- *Genelde hegemonyacılığa, özelde ideolojik hegemonyacılığa yer yoktur.* Hegemonik ilke klasik uygarlıklarda geçerlidir. Demokratik uygarlıklarda ve modernitede hegemonik güçlere ve ideolojilere hoşgörüle bakılmaz. Farklı ifade ve demokratik yönetim sınırlarını aşınca, özyönetim ve ifade özgürlüğüyle etkisiz kınırlar. Toplum işlerinin kolektif yönetiminde karşılıklı anlayış, farklı önerilere saygı ve demokratik karar esaslarına bağlılık şarttır. Bu konuda genel klasik uygarlık ve kapitalist modernite yönetim anlayışıyla ulus-devletin anlayışı çakışmasına rağmen, demokratik uygarlık ve modernitenin yönetim anlayışlarıyla aralarında büyük farklar ve aykırılıklar vardır. Farklar ve aykırılıklarının temelinde bürokratik, keyfi yönetimle demokratik ahlaki yönetim tarzı yatar.

İdeolojik hegemonya söz konusu olamaz. Çoğulculuk, farklı görüş ve ideolojiler arasında da geçerlidir. Yönetimin kendini ideolojik kamuflela güçlendirmesine ihtiyacı yoktur. Dolayısıyla milliyetçi, dinci, pozitivist bilimci, cinsiyetçi ideolojilere ihtiyaç duymadığı gibi, hegemonya kurmaya da karşıdır. Toplumun ahlaki ve politik yapısını aşındırmadıkça, hegemonya peşinde koşmadıkça, her görüş, düşünce ve inanç serbestçe ifade edilme hakkına sahiptir.

f- *Dünya Demokratik Konfederal Birliği'nden yanadır.* Süper hegemonik güç denetimindeki ulus-devletlerin BM'li birlik anlayışına karşılık, ulusal toplumların Dünya Demokratik Konfederal Birliği'nden yanadır. Gerek sayısal gerek niteliksel olarak, çok daha geniş toplulukları demokratik siyaset kriterlerince Dünya Demokratik Konfederasyonu'nda birleştirmek, daha güvenli, barışçıl, ekolojik, adil ve üretimsel bir dünya için şarttır.

Çok daha kapsamlıca karşılaştırabileceğimiz kapitalist ve demokratik modernite farklılıkları, karşıtlıkları sadece bir idea değil, somutta yaşanan kocaman iki dünyadır. Tarih boyunca bu iki dünya diyalektik karşıtlıklar halinde bazen birbirleriyle amansızca savaşan, ama aralarında barışları da eksik olmayan bir yolculukla günümüzde de benzer biçimde ilişki ve çelişkileriyle bazen çatışmakta, bazen barışmaktadırlar. Sonucu şüphesiz entelektüel, politik ve etik olarak mevcut sistemik yapısal bunalımdan doğru, iyi ve güzel çıkış yapanlar belirleyecektir.

Demokratik Siyaset Derinleşen Devlet Krizlerini Aşmanın Yegâne Yoludur

Kapitalist modernite süreci devletin azami merkezileştiği süreçtir. Toplumdaki siyasi ve askeri güç merkezleri otorite denilen en güçlü tekel lehine alıkonulur. Toplum azami ölçüde siyasi ve askeri yönden güçsüz ve yönetimsiz bırakılır. Gelişen modern monarşiler ve ardı sıra geliştirilen ulus-devlet, toplumun askeri ve siyasi bakımdan en güçsüz ve silahsız bırakıldığı yönetimler olarak ortaya çıkarlar. Toplumsal huzur ve hukuk düzeni denilen olgu, burjuva sınıf egemenliğinin kuruluşundan başka bir şey değildir. Sömürünün yoğunlaşması ve aldığı yeni biçimler ulus-devleti zorunlu kılmıştır. İktidarın azami bir merkezi devlet olarak örgütlenmesi de diyebileceğimiz ulus-devlet, modernitenin esas yönetim biçimidir. Bir kılıf gibi üstüne giydirilen 'burjuva demokrasisi' denilen uygulamalar, esas olarak toplumda iktidar tekeline meşruiyet sağlamak içindir. Ulus-devlet demokrasi ve hatta cumhuriyetin inkarı temelinde vücut kazanır. Demokrasi ve cumhuriyetler mahiyeti itibariyle ulus-devletten farklı yönetim biçimleridir.

Bu durumda tek alternatif demokratik konfederalizmdir. Bu, piramit tarzı bir örgütlenme modelidir. Burada söz, tartışma ve karar topluluklarıdır. Tabandan en üste kadar delegeler seçimle gelir ve tepede bir koordinasyonu oluşturur. Delegeler halkın bir yıllık memurları gibi çalışır.

Demokratik modernite gerek tarihsel temel olarak, gerekse güncel karmaşık toplumsal doğa açısından demokratik konfederalizmi temel siyasi model olarak belirlemekle keyfi bir seçim yapmıyor. Ahlaki ve politik toplumun siyasi çatısını ifade etmiş oluyor. Toplumsal doğanın homojen ve monolitik olmadığını tam kavramadıkça, demokratik konfederalizmi anlamak güçleşir. Resmi modernitenin son dört yüz yıllık tarihi, çok etnisiteli, çok kültürlü, farklı siyasi oluşumlu ve öz savunmalı toplumu homojen ulus adına bir nevi soykırıma (genellikle kültürel, zaman zaman fiziki soykırımlar) tabi tutma eylemidir. Demokratik konfederalizm ise, bu tarihe karşı öz savunma, çok etnisiteli, çok kültürlü ve farklı siyasi oluşumlarda ısrar tarihidir. Post modernizm bu çatışmalı modernite tarihinin yeni biçimler altında devam etmesidir.

Son iki yüz yılın en tanrısal varlığı olarak kutsanan ulus-devletin küresel finans çağında çatlaması, bünyesinde zorla erittiği, bastırıldığı

toplumsal gerçeklerin intikam alırcasına yeniden gündemleşmesi birbirleriyle bağlantılı süreçlerdir. Finans çağının kâr anlayışı ulus-devletin değişimini gerekli kılmaktadır. Bunalımın sistemik olmasında bu değişim önemli rol oynar. Neoliberalizmin yeni ulus-devlet inşası ise bir türlü başarılı olamamaktadır. Ortadoğu deneyimleri bu bakımdan öğreticidir.

Karşıt modernite olarak kendini gittikçe daha çok görünür kılmak durumunda olan demokratik sistem bu koşullar altında varoluşunu güçlendirirken, biçim sorunlarını başarıyla çözmekle karşı karşıyadır. Konfederalizmin tarihe yabancı olmadığını, günümüz toplumunun karmaşıklaşan doğasına daha iyi yanıt olduğunu bu amaçla belirlemeye çalıştık. Ahlaki ve politik toplumun kendini en iyi ifade etme yolunun demokratik siyaset olduğunu sıkça dile getirdik. Demokratik siyaset, Demokratik konfederalizmin inşa tarzıdır. Demokratikliği de bu tarzdan alıyor. Karşıt modernite gittikçe merkezileşen, toplumun en iç gözeneklerine kadar yayılan iktidar ve devlet aygıtlarıyla kendini sürdürmeye çalışırken, aslında politik alanı da yok etmiş oluyor. Buna mukabil demokratik siyaset toplumun her kesimine ve kimliğine kendini ifade etme ve siyasi güç olma olanağını sunarken, politik toplumu da birlikte oluşturmuş oluyor. Politika yeniden toplumsal yaşama giriyor. Devlet krizi politika devreye girmeden çözümlenemez. Krizin kendisi politik toplumun yadsınmasından kaynaklanmaktadır. Demokratik siyaset günümüzde derinleşen devlet krizlerini aşmanın yegâne yoludur. Yoksa daha da sıkı merkezi devlet arayışları sert kırılmalara uğramaktan kurtulamazlar.

Bu etkenler bir kez daha demokratik konfederalizmin güçlü bir seçenek olarak gündemleştiğini göstermektedir. Sovyet Rusya deneyiminde başlangıçta revaçta olan konfederalizmin merkezi devlet adına hızla ortadan kaldırılması, reel sosyalizmin çözümlüşünün en temel nedenidir. Ulusal kurtuluş hareketlerinin başarılı olamayışı ve kısa süre içinde yozlaşmaları, demokratik siyaseti ve konfederalizmini geliştirmemeleriyle yakından bağlantılıdır. Devrimci hareketlerin son iki yüz yıllık deneyimlerinin başarısızlığa uğramasının temelinde de ulus-devleti daha devrimci sayıp, demokratik konfederalizmi geri bir siyasi biçim olarak görerek tavır alışları yatmaktadır.

Kapitalist modernitenin öz silahı olan ulus-devlete sarılarak kısa yoldan büyük toplumsal dönüşümleri gerçekleştireceğini sanan kişi

ve hareketler, bu silahla kendilerini vurduklarını çok geç kavradılar. Toplumsal doğaya ilişkin pozitivist evrenselci, çizgisel-ilerlemeci yaklaşım kendilerini er geç gerçekleştirecek bir sosyalizm anlayışına götürmüştür. Kutsal Kitaplardaki eskatoloji (ahret inancı) bir nevi sosyalizm olarak yansıma bulmuştur. Toplumsal ilkel, köleci, feodal, kapitalist ve sosyalist olarak, düz bir çizgide gelişen modeller olarak tasvir edilmiştir. Burada bir nevi kader anlayışı söz konusudur. Derinden etkilendiğimiz bu dogmatik anlayışların kökeninde dinsel kader ve ahret inancının yattığını fark etmek acı ve geç olmuştur. Toplumsal doğanın esas olarak ahlaki ve politik nitelikte olduğu, uygarlık sistemlerinin bu nitelikleri aşındırdığı, yerine kaba hukuk kuralları ve devlet idaresini yerleştirdiği, kapitalist modernitenin bu süreci sınırsız, derinliğine ve genişliğine geliştirdiği, bunun ekonomik, toplumsal, iktidarsal ve devletsel kriz olduğu çözümlenmemiştir. Doğru, iyi ve güzel olanın toplumun ancak ahlaki ve politik niteliğini tam sağlayarak, bunun için demokratik siyasetle yürüyen bir demokratik konfederal sistem olduğu gerçeği öngörülmemiştir. Bu yönlü çözümlenme ve çözümler gelişmemiştir. Özgür, eşit ve demokratik toplumun iktidar ve devlet aygıtlarıyla oluşturulamayacağını, tersine bu aygıtlarla çeliştiğini görememişler; her ikisinin ancak birbirlerinin varlığını kabul temeline dayanan ilkeli bir barışla bir arada yaşayabileceklerinin teori ve pratiğini geliştirememişlerdir. Temel paradigma devrim-iktidar-sosyalizm olarak öngörülünce, sonuçta devlet kapitalizminden başka bir şeyin oluşmayacağına şaşırılmamalıdır.

Demokratik konfederalizm ulus-devlet sistematikliğinden kaynaklanan olumsuzlukları aşma potansiyeline sahip olduğu gibi, toplumu politikleştirmenin de en uygun aracı konumundadır. Basittir ve uygulanabilir. Her topluluk, etnisite, kültür, dini cemaat, entelektüel hareket, ekonomik birim vb. birer politik birim olarak kendilerini özerkçe yapılandırıp ifade edebilirler. Federe veya özerklik, kendilik denilen kavramı bu çerçevede ve kapsamda değerlendirmek gerekir. Her kendiliğin yerelden küreselliğe kadar konfederasyon oluşturma şansı vardır. Yerelin en temel ögesi, özgür tartışma ve karar hakkıdır. Her kendilik veya federe birim, katılımcı demokrasi olarak da kavramlaştırılan doğrudan demokrasinin uygulanma şansına sahip olması nedeniyle eşsizdir. Bütün gücünü doğrudan demokrasinin uygulanabilirliğinden alır. Temel bir rolünün olmasının

gerekçesi de budur. Ulus-devlet doğrudan demokrasinin ne kadar inkârı ise, demokratik konfederalizm tersine o denli onun oluşturucu ve işlevselleştirici biçimi konumundadır.

Doğrudan katılımcı demokrasinin ana hücreleri olarak federe birimler, koşullar ve ihtiyaçlar gerekli kıldığı kadar konfedere birliklere dönüşme esnekliği bakımından da eşsiz ve idealdir. Doğrudan katılımcı demokrasiye dayalı birimleri esas almak kaydıyla geliştirilecek her tür siyasi birlik demokratiktir. En yerelde doğrudan demokrasinin uygulandığı, yaşandığı birimden en küresel oluşuma kadar geliştirilen politik işlevselliğe demokratik siyaset demek mümkündür. Gerçek demokratik sistem tüm bu süreçlerin yaşanmasının formülasyonudur.

Toplumsal doğa dikkatlice gözlemlenirse, ulus-devletin 'demir-ten kafes' niteliği ile demokratik konfederalizmin en uygun özgürleştirici niteliği rahatlıkla anlaşılabilir. Ulus-devlet toplumu ne kadar bastırıyor, tek tipleştiriyor ve demokrasiden uzaklaştırıyorsa, demokratik konfederalist model de o denli özgürleştirici, çoklaştırıcı ve demokratikleştiricidir.

Dikkat edilmesi gereken bir husus da federe ve kendilik birimlerinin çok zengin bir kapsamda düşünülmesidir. Bir köy veya şehir mahallesinde bile konfedere birliklere ihtiyaç olacağını anlamak büyük önem taşır. Her köy veya mahalle rahatlıkla bir konfedere birlik olabilir. Örneklesek, bir yandan köyün ekolojik birimi yani federesi, diğer yandan özgür kadın birimi, öz savunma, gençlik, eğitim, folklor, sağlık, yardımlaşma ve ekonomik birimlere kadar çok sayıda doğrudan demokrasi birimi köy çapında birleşmek durumundadır. Bu yeni birimler birimine de rahatlıkla konfedere (federe birimlerin birimi) birim veya birlik denilebilir. Aynı sistemi yerel, bölgesel, ulusal ve küresel seviyelere kadar taşırdığımızda, demokratik konfederalizmin ne denli kapsayıcı bir sistem olduğu rahatlıkla anlaşılabilir. Demokratik modernitenin temel boyutlarından üçünün de birbirini tamamlayıcı nitelikte olduğunu konfederalizm sistematığı ile daha iyi anlamak mümkündür. Her boyut bu sistem içinde kendini tartışma, değerlendirme, kararlaştırma, yeniden yapılandırma ve eylemselleştirme potansiyeline sahip olduğu için, toplumsal doğanın tarihsel toplum gerçekliği ve bütünselliği de en iyi biçimde sağlanmış oluyor.

Toplumsal öz savunmayı da demokratik konfederal sistemde en iyi biçimde gerçekleştirmek mümkündür. Öz savunma demokratik siyasetin bir kurumu olarak konfederal sistem kapsamındadır. Öz savunma tanım olarak, demokratik siyasetin yoğunlaştırılmış ifadesidir.

Ulus-devlet esas olarak askeri bir sistemdir. Tüm ulus-devletler içte ve dışta çok acımasız, çeşitli, uzun süreli, değişik biçimde gerçekleştirilen savaşların ürünüdür. Savaşların ürünü olmayan tek bir ulus-devlet düşünülemez. Sadece kuruluş aşamasında değil, hatta ondan daha fazlası kurumlaşma ve çözülme dönemlerinde ulus-devlet tüm toplumu içten ve dıştan militarist bir zırhla kaplar. Toplum tümüyle askerileştirilir. İktidar ve devletin sivil idare denemeleri esas olarak bu askeri zırhı örten perde durumundadır. Burjuva demokrasileri denemeleri aygıtları ise, daha da ileri gidip demokrasi cilası ile bu militarist yapılanma ve zihniyeti örtbas ederek, liberal demokrat bir toplumsal sistemin yürürlükte olduğu propagandasını yükümlenir. Modernite yönetiminin bu yaman çelişmesini çözümlenmeden, herhangi doğru bir siyasallaşma ve demokratik siyaset yapma olgusundan bahsetmek mümkün değildir. Asker-millet denilen olgu budur. Bu, dört yüz yıldır inşa edilen tüm ulus-devletler için geçerli bir olgudur. Tüm toplumsal sorunlar, bunalımlar ve çürümelerin altında bu gerçeklik yatar. Çözüm olarak dayatılan ve sıkça tekrarlanan her tür (darbeli, darbesiz, askeri, sivil faşizmler) faşist iktidar uygulamaları ulus-devletin doğası gereğidir; onun biçimsel ifadesinin en özgün halidir.

Demokratik konfederalizm ulus-devlet kaynaklı bu militaristleşmeyi ancak öz savunma aracı ile durdurabilir. Öz savunmadan yoksun toplumlar kimliklerini, politik özelliklerini ve demokratikleşmelerini yitirmek durumundadır. Bu nedenle öz savunma boyutu, toplumlar için basit bir askeri savunma olgusu değildir. Kimliklerini koruma, politikleşmelerini sağlama ve demokratikleşmelerini gerçekleştirme olgusuyla iç içedir. **Toplum ancak kendini savunabiliyorsa kimliğini koruduğundan, politikleşmesini sağladığından ve demokratik siyaset yapabildiğinden bahsedebilir.** Bu gerçekler ışığında demokratik konfederalizm aynı zamanda bir öz savunma sistemi olarak boyutlanmak durumundadır. Tekellerin küresel hegemonik çağında ve bütün toplumu ulus-devlet biçiminde militaristlediği koşullarda, demokratik modernite aynı kapsamda, tüm

zaman ve mekân koşullarında öz savunma demokratik siyaset temelinde, konfederal ağlardan oluşan öz sistematığıyla ancak hegemonyaya karşılık verebilir. Ne kadar hegemonik ağ, şebeke (ticari, finansal, sınaî, iktidar, ulus-devlet ve ideolojik tekel) varsa, demokratik modernitede de o denli konfederal, öz savunmacı ve demokratik siyaset ağları geliştirilmek durumundadır.

Toplumsal Politikanın En Somut Hali Demokratik Siyasettir

Toplumsal bilim şüphesiz önemlidir, ama mevcut haline bilim demek zordur. Ortada duran sosyolojik söylemler resmi moderniteyi meşrulaştırmaktan öteye bir anlamı pek ifade edememektedir. Bu konuda köklü bir bilimsel devrime ve yönlemsel çıkışa ihtiyaç vardır.

Üçüncü Doğa ile anlamlandırılmak istenen aşama, ancak bu bilimsel ve yönlemsel devrimle mümkün olabilir. Kavram olarak Üçüncü Doğa, Birinci ve İkinci Doğa'nın yeniden üst bir aşamada uyumunu ifade eder. Toplumsal doğanın Birinci Doğa ile üst düzeyde bir sentezi, devrimci teorik paradigma kadar köklü pratik devrim gerektirir. Özellikle merkezi uygarlık sisteminin günümüzdeki aşaması olan kapitalist dünya sisteminin, yani modernitesinin aşılması belirleyicidir. Bunun için demokratik uygarlık inşalarının asgari düzeyde gelişimi, daha ayırt edici hususlar olarak ekolojik ve feminist toplum karakterinde gelişme, demokratik siyaset sanatının işlevselleşmesi ve demokratik sivil toplum inşaları, başarıyla atılması gereken adımlardır.

Demokratik Siyaset Özgürleşmenin Gerçek Sanatıdır

Kapitalist dünya sisteminde politika en büyük kaybını yaşamıştır. Tarih boyunca merkezi uygarlık sisteminin zirve yaptığı bu aşamada, politikanın gerçek ölümünden bahsetmek mümkündür. Dolayısıyla hiçbir çağla kıyaslanamayacak ölçülerde günümüz çağında politik tükeniş yaşanmaktadır. Nasıl bir özgürlük alanı olarak ahlaki tükeniş günümüzün bir fenomeni ise, ondan daha fazla olarak politika alanının tükenişi söz konusudur. Dolayısıyla özgürlük istiyorsak, en başta toplumun kolektif vicdanı olan ahlakı ve ortak akıl olarak politikayı tüm yönleriyle ve entelektüel gücümüzle yeniden ayağa kaldırıp işlevsel kılmaktan başka çaremiz yok gibidir.

Özgürlük ve demokrasi arasındaki ilişkiler daha da karmaşıktır. Hangisinin hangisinden kaynaklandığı sürekli tartışmalıdır. Fakat her iki ilişki yoğunluğunun da birbirini beslediğini rahatlıkla belirtebiliriz. Toplumsal politikayı özgürlükle bağlantılı düşündüğümüz kadar, demokrasiyle de bağlantılandırabiliriz. Toplumsal politikanın en somut hali demokratik siyasettir. Dolayısıyla demokratik siyaset özgürleşmenin gerçek sanatı olarak da tanımlanabilir. Demokratik siyaset yürütmeden, genelde toplumun, özelde de her halkın ve topluluğun ne politikleşmesi ne de politik yoldan özgürleşmesi mümkündür. Demokratik siyaset özgürlüğün öğrenildiği, yaşandığı gerçek okullarıdır. Politikanın işleri ne kadar demokratik özneler yaratırsa, demokratik siyaset de toplumu o denli politikleştirir, dolayısıyla özgürleştirir. Politikleşmeyi özgürleşmenin ana biçimi olarak kabul edersek, her toplumu politikleştirdikçe özgürleştirebileceğimizi, tersi olarak da toplumu özgürleştirdikçe daha fazla politikleştirdiğimizi bilmek durumundayız. Şüphesiz özgürlük ve politikayı besleyen, başta ideolojik kaynaklar olmak üzere, birçok toplumsal alan mevcuttur. Ama esasta birbirini doğurup besleyen temel iki kaynak, toplumsal politika ve özgürlüktür.

Ahlak kolektif düşünce geleneğini temsil ederken, politikanın işlevi biraz daha farklıdır. Daha çok güncel kolektif işler üzerinde tartışmak ve kararlaşmak için düşünce gücünü gerektirir. Güncel yaratıcı düşünce politika için şarttır. Yine de kaynak olarak, düşünce birikimi olarak ahlaka dayanmadan ne politik düşüncenin, ne de politikanın kendisinin yapılamayacağını toplum çok iyi bilmektedir. Politika günlük kolektif (toplumun ortak çıkarı) işler için kaçınılmaz bir eylem alanıdır. İşler konusunda farklı, hatta aykırı düşünceler olsa bile, tartışma ve karar almaları için şarttır. Politikasız toplum ya başkalarının kurallarını sürü misali takip eden, ya da başı koparılan tavuk misali zıplayan hayvandan farksızdır. Toplumun öz düşünce gücü bir üstyapı kurumu değildir; toplumun beynidir. Organları ahlak ve politikadır.

Toplumun ahlaki ve siyasi (politik) dokularının kötürümleştirilerek iş göremez hale getirilmesi en temel sorunların başında gelir. Şüphesiz ahlak ve politik dokular, alanlar tümüyle yok edilemez. Toplum var oldukça, ahlak ve politika da var olacaktır. Ama iktidar ve devletin bir uzmanlık ve tecrübe alanı olmaktan çıkması, çıkarılması nedeniyle yaratıcı ve işlevsel yeteneklerini yerine geti-

rememektedir. Günümüzde en ince gözeneklerine kadar iktidar ve devlet aygıt ve ilişkileri sızdırılarak (medya, her tür istihbarat ve özelleştirilmiş operasyon birlikleri, ideolojik öğretiler vb.), toplumun nefessiz, kendini tanımaz, hiçbir ahlaki ilkesini uygulayamaz, en temel ihtiyaçları için politik tartışma yapamaz ve karar (demokratik siyaset) oluşturamaz duruma düşürüldüğü çok açıktır.

Yoksa örneğin tarih boyunca çok sayıda toplumu doyuran, neolitik topluma on beş bin yıldır analık eden Mezopotamya ovalarında neden işsizlik, açlık ve yoksulluk kol geziyor? Kâr amaçlı bir üretim hamlesi planlansa, günümüz ölçülerinde yirmi beş milyon insanı rahatlıkla besleyebilecek ve üzerine fazla bırakacak bu ovaların ve insanların tek ihtiyacı sermayenin çalıştırmayan eli değil, tersine işsizliğin, açlığın ve yoksulluğun tek nedeni olan bu elin (özel veya devlet eliyle olması hiç fark etmez) yakasını bırakmasıdır. İhtiyaç duyulan tek şey, gerçek emekçi eliyle toprağın buluşmasıdır; buna fırsat yaratacak toplumsal zihniyet devriminin gerçekleştirilmesidir; toplumsal ahlak ve politikanın tekrar temel dokular, organlar olarak işlevine kavuşmasıdır; demokratik siyasetin bu nedenlerle dört elle ve gözle gerçek beyinlerle görevine koşmasıdır.

Politika Toplumun Özgürlük Alanıdır

Politika kavramı da en az iktidar kavramı kadar kavranması güç toplumsal bir olguyu temsil etmektedir. Hem yönetim hem de iktidar kavramını çağrıştıran politika kelime olarak Grek kökenli olup, 'şehir yönetimi' anlamına gelmektedir. Fakat toplumsal olgu olarak söz edildiğinde, toplumun özgürce yönetilerek gelişmesi ve bireyselleşmesi olarak tanımlanabilir. Yönetim olgusunu içermekle birlikte ona indirgenemez. Hem özyönetimle hem de iktidar yönetimiyle özdeşleştirilemez. Politikayı toplumun özgürlük alanı, gelişmenin anlam ve iradece türetildiği yaratım alanı olarak yorumlamak öz gerçekliğine daha yakındır. Hatta politikayı özgürlükle özdeşleştirmek mümkündür. Burada toplumun hem düşünce hem de eylemle kendiliğini, kendi kimliğini bilince çıkarması, geliştirmesi ve savunması söz konusudur. Politika özyönetim erki haline geldiğinde demokratik politika olarak kimlik kazanırken, iktidar yönetimi haline dönüştürülmesi ise politikanın kendi öz gerçekliğinden saptırılması ve kendini inkâr eder duruma düşürülmesi olarak değerlendirilebi-

lir. İktidar alanı politikanın inkâr edildiği alandır. Dolayısıyla devlet yönetimi liberalizmin ısrarla dayattığı gibi politika ve politik yönetim olmayıp, tersine politikanın inkârı ve yerine ya iktidarın keyfi yönetiminin veya devletin kurallı idaresinin geçirilmesi anlamına gelir. Devlet idaresi asla politika olarak tanımlanamaz; bir nevi kurallı, norma kavuşmuş iktidardır. İktidarın kendisi ise her halükarda politikanın yadsınmasıdır.

Toplumbilimde kavram kargaşasının en çok yapıldığı alan iktidar, yönetim ve politik ilişki alanıdır. Kavramlar o denli iç içe ve sanki özdeşmiş gibi kullanılmaktadır ki, tüm sosyal bilimin çatısı zincirleme tarzda yanlış örülmektedir. Liberal ideolojiden esinlenen sosyal bilim bu alanda sınır tanımaz bir kafa karışıklığına hizmet etmektedir. Özellikle tahakkümcü sistemlerin tüm eylemlerine politika denilirken, ayakta kalan politik kısıtlılar ise görmezlikten gelinmekte; ilkel aşiret yönetimi, dar mahallcilik, uzun vadeyi görememek, iç ve dış temel ulusal çıkarları temsil edememek biçiminde yargılanmaktadır. Bu konudaki kafa karışıklığı ve kargaşa muazzam ölçülerdedir. Politika çoktan toplumdaki kovulduğu, yerine ihanetle özdeş olan iktidar kodları egemen kılındığı halde, politik olarak büyük bir gelişim sağlandığından, politikada modern ve uygar bir seviyenin yakalandığından dem vurulabilmektedir. Hâlbuki politikanın olduğu toplumsal alanda geçerli olan, toplumun hayati çıkarlarıdır; onun yapısal ve anlamsal esenliği ve gelişkinliğidir. Politikasız veya zayıf politikalı toplumlar ya dıştan bir imha ve sömürge iktidarını ya da içten bir iktidar elitinin ve sömürücü sınıfın baskı ve sömürsünü yaşamaktan kurtulamazlar. Bir topluma yapılabilecek en büyük iyilik, onu politik toplum seviyesine yükseltmektir. Daha da iyisi, onu demokratik siyasetin yirmi dört saat çalıştığı sürekli ve yapısal bir demokrasiye kavuşturmaktır.

Demokratik Modernite Çözümü Hayati İhtiyaçtır

Denilebilir ki, Kürt sorununun ağırlaşmasında rol oynayan en temel etken, ne içsel bir olgu olarak Kürt ulusu ve ulus-devletçi ilişkinin doğru çözümlenebilmesi, ne de Kürt ulusal varlığının dış bir olgu olarak ulus-devlet olgusu karşısındaki konumunun doğru kavranabilmesidir. Sanki olmazsa olmaz bir ilkeymiş gibi hastalık derecesinde bir devletçi ve milliyetçi çözüme takılı kalmak, çözüm-süzlüğün derinleşmesindeki temel etken durumundadır. Hâlbuki

kendi tarihinde de bolca uygulama örneği bulmuş olan özerklik ve günümüzde özellikle Avrupa ülkelerinin kendi içlerinde ve aralarında geliştirdikleri demokratik federalist uygulamalar, Kürt sorununa çok zengin bir çözüm paketi sunmaktadır; hem de çok tutucu davranan ulus-devlet gerçekliğine rağmen. Demokratik siyaset ve demokratik özerklik kavramlarının kilit önem arz eden doğru tanımlanmaları çözüm için hayati önem taşımaktadır. Geç kapitalist modernite çağında soruna hem içten hem de dıştan ulus-devletçi yaklaşımları dayatmak Filistin-İsrail sorunundaki çözümsüzlüğü tekrarlamaktan, hatta daha yakın örnek olarak Irak ulus-devlet federalizminde olduğu gibi çıkmazı derinleştirmekten öteye sonuç vermez. Kaldı ki, bu yöntemlerin kapitalist hegemonik güçler ve geleneksel işbirlikçilerinin çıkarlarıyla ilişkisi ve sonuçta yol açtıkları felaketlerdeki rolü açıktır. 21. yüzyılda devletçilik zihniyetinden kopmadan ve demokratik siyaset araçları devreye sokulmadan kalınırsa, yalnız başına Kürt sorunu bile Ortadoğu'yu bir yüzyıl daha geleneksel hegemonik güçlerin çıkar alanı halinde tutmak için yeterlidir. Bunun tersi de geçerlidir. Ortadoğu'da demokratizmin gelişmesindeki ve dolayısıyla tüm toplumsal sorunların demokratik çözümündeki kilit rol Kürdistan'daki demokratik çözüm deneyiminden geçmektedir. Kürdistan'ın mevcut statüsü, daha doğrusu bölgenin temel komşu ulusları olan Türk, Arap ve İran uluslarının yanı sıra, daha iç unsurları olan Ermeniler, Süryaniler ve Türkmenlerin varlığıyla Kürtlerin yaşadığı tarihsel kader birliği, Kürdistan'daki demokratik çözümün domino etkisiyle tümüne yayılmasını olası kılmaktadır. Demokratik Kürdistan çözümü Demokratik Ortadoğu çözümünü doğurmaktadır.

Avrupa'da İkinci Dünya Savaşında yaşanan faşizm denemesi, moderniteyi homojen toplum projesini gözden geçirmeye zorlamıştır. Avrupa Birliği projesi ile alternatif olarak kültürel çoğulculuğa dönüş yapılmıştır. Postmodernite özünde kültürel çoğulculuğu temel değer olarak paylaşmakla birlikte, kapitalist moderniteye alternatif olmaktan uzaktır. Resmi kültürel kimliğin dışında yaşayan tüm kültürler son tahlilde marjinalleştirilerek, ya kendiliğinden ya dolaylı baskı ve kapitalist sömürü yöntemiyle ya da ulus-devletin resmi homojen toplum yaratma politikalarıyla tasfiye edilme ve soykırımla tükenme gerçeğiyle karşı karşıya bulunmaktadır. Buna karşı durmanın en doğru yolu, kültürel varlığını korumak ve özgür

kılmak için açık uçlu bir kültürel kimlik anlayışını benimsemek, bunu diğer kültürlerle sentezleyerek daha üst bir aşamada ortak yaşam projeleri geliştirmektir. Demokratik ulus, anayasal vatandaşlık, demokratik cumhuriyet, çoğulcu bir vatan ve kültür anlayışı bu tür projelerin belli başlı olanlarıdır. Demokratik siyaset, sivil toplum örgütlenmeleri ve demokratik özerklik yöntemleri bu projelerin temel uygulanma araçlarıdır. Hem geleneksel kültürlerin korunup özgürleştirilmesi, hem de çağdaş kültürlerle bir sentez halinde yaşamaları için, demokratik modernite çözümü hayati ihtiyaçtır.

Eğer demokratik siyaset temelinde bir çözüm gelişmezse, devrimci halk savaşı stratejisinin kimlik ve özgürlüğü kazanmanın temel aracı olarak denenmek zorunda olduğuna ilişkin inancımı halen korumaktayım. Çözümün demokratik siyasetle gerçekleşebileceğine inanmaktayım. Bunun için gerekli tek şart Türkiye, Suriye ve İran hükümetlerinin (iktidarın belirleyici güçlerinin) siyaseten çözüm iradesi göstermeleridir. Aksi halde gündeme girecek olan, eski ama yeniliğini halen koruyan devrimci halk eylemi ve bunun en gelişmiş biçimi olan devrimci halk savaşıdır. Geçmişte sıradan taktiklerle denendiğinde başarısını kanıtlayan devrimci halk savaşının bunca tecrübeden sonra sonuç almaması düşünülemez. Soykırımlar uygulanırsa bile sonuç değişmez. Bunca teşhir ve tecritten sonra, mevcut kültürel soykırım yöntemlerinin sürdürülmesi beklenemez. Bu yöntemlerde ısrar eden güçler olacaktır, ama öyle olsa bile sonuç daha da olumsuz biçimde aleyhlerine olmaktan öteye gitmez. Burada asıl sorun, yine eskiden başarılmayan halk savaşının gereklerini doğru ve yeterli biçimde yerine getirmektir.

Savunmalarımın ilk versiyonlarında ve PKK'ye yolladığım yazılarda dönüşümün ana hatlarını ifade etmeye çalışmıştım. Dönüşümün kilit kavramı demokratik çözümdü. 'Demokratik' kavramına ilişkin ilk çözümlerim oldukça dar ve yetersizdi. Fakat bir husus benim için çok açıldı: Reel sosyalizmin dağılmasından sonra eski solun ve komünist partilerin önemli parçalar halinde yöneldiği liberal demokrasiye karşı kesin tavırlıydım. Reel sosyalizmi liberalizmi güçlendiren bir sistem olarak değerlendiriyordum. Her ikisini de mahkûm eden arayışlar içindeydim. 'Demokratik' kavramı arayış çabalarımın kilit bir rol kazanmıştı, ama yetersizdi.

Ardından siyasa-politika kavramı üzerinde yoğunlaştım. Devlet olmayan ve toplumun hayati çıkarlarının ifadesi olarak siyaset (po-

litika) kavramı, ikinci önemde bir olarak kavram gündemimde yer etti. Siyaseti devlet idaresinin zıttı olarak düşünmekteydim. Dolayısıyla demokratik ve politik bir felsefe, toplumun devlet tarafından yönetiminin alternatifi olarak kendini anlamlandırıyor. Devlet eliyle sosyalizm inşasının iflası, beni sosyalizmi doğru inşa anlayışını araştırmaya sevk etmişti. Demokratik siyaset felsefesi bu doğrultuda atılan çok önemli bir adım olabilirdi. Pratikte de halkımız devlete karşı çok önemli bir direnç yaşamıştı. Fakat PKK'nin yaratıcı olmayan kadroları veya çalışanları yüzünden bu direnç heba edilmek üzereydi. Bunu önlemenin yolunu araştırırken, demokratik siyaset yönteminin ve ardındaki felsefenin en uygun yaklaşım olduğuna ikna olmuştum. Sovyet Rusya deneyiminden çıkarılacak en önemli ders bu olmalıydı. Reel sosyalizmin çoktan tıkanmış ve iç çözülmeye sonuçlanmış klasik komünist parti anlayışında ısrar etmek tutuculuk ve çözümsüzlük olurdu. Zaten bu partilerin bilimsel sosyalizmin tıkanmasındaki rolleri açıkça ortaya çıkmıştı. PKK'yi bu temelde muhafaza etmek, tutuculuğa ve tasfiyeciliğe çanak tutmaya devam etmek anlamına gelirdi. Buna rağmen reel sosyalizmin mirasını toptan reddeden ve kötüleyen liberal demokrasiye savruluş da kabul edilemezdi. Liberal demokrasi sahte demokrasiciydi. Onun solu anlamındaki liberal solculuk ve sosyalizm anlayışı tümüyle tasfiyecilik anlamına gelirdi; daha doğrusu, reel sosyalizmin bünyesindeki kapitalizme sahip çıkmak, onu özel kapitalizm olarak dönüştürmek demektir. PKK ve halkın direnç değerlerini bu iki tehlikeli anlayış ve uygulamadan korumak büyük önem arz ediyordu. Acil görev buydu. Bu göreve doğru sahip çıkmak, hem PKK mirasını kendi bencil emellerine alet etmeye çalışanlara, hem de halkın tarihsel direnç değerleri üzerinde kof bir burjuva liberalizmini inşa etmek isteyenlere en gerekli ve anlamlı cevap olacaktır.

Ulus Devletçilik Giderek Çözülmetedir

Ulus-devlet kavramı çözümlenirken, diğer bazı konularla karıştırıp hatalı sonuçlara varmamak önemlidir. Öncelikle ulus-devlet kavramını iyi tanımlamak gerekir. Devletler tarihte genelde örgüt olarak kendilerini mensuplarıyla sınırlandırır ve öyle tanıtırlardı. Yani kadro devleti olarak benimsenme, birbirlerini ikna etme, yüceltme, soylulaştırma, hatta tanrısalılaştırma durumundaydılar. Ulus-devletle birlikte bu yaklaşım değişti. Sadece devlet kadrolarına

değil, vatandaş dedikleri tabiiyetlerindeki tüm topluma kendini ulus-devlet tanrısı büyüklüğünde, yüceliğinde ve kutsallığında sunup benimsetme durumuna geçildi. Tüm toplum ulus-devlet içinde adeta eritildi. Demir kafese kapatılma denen olay budur. Bu gerçek kavranmadıkça, ne ulus-devleti ne de moderniteyi anlamak mümkündür. Birincisi, ulus-devletin cumhuriyet ve demokrasi ile birlikte değerlendirilmesidir. Ulus-devlet cumhuriyet olmadığı gibi, cumhuriyetin felsefesi, temel kurumları ve işleyişi ile karşıtlık üzerinde gelişti. Ulus-devlet cumhuriyetçiliğin inkârıdır. Solda hâlâ etkili olan ve yüz elli yıl reel sosyalist solun resmi görüşü olan “Merkezi ulus-devlet olmadan demokrasi ve sosyalizm olamaz” görüşü korkunç bir kendini aldatmadır. Bunun vahim sonuçları özellikle Almanya’da başta Roza Luxemburg olmak üzere çok sayıda sosyalistin ve demokratın imhasında görüldü; reel sosyalizm sisteminin çözülüşünde yaşandı. Hiçbir aldanma sosyalizme ve demokrasiye bu denli zarar vermemiştir. Cumhuriyet ve demokrasi ancak ulus-devlet tekelciliğine karşı çoğulcu demokratik siyaset oluşumlarıyla gerçek anlamlarına kavuşurlar. Ancak o zaman anlamlı bir yurtseverlik, farklılık içinde birlikte yaşam demokratik cumhuriyetin çoğulcu demokratik siyaset rejimiyle gerçekleşebilir.

Küresel kapitalist hegemonyanın kültürel soykırımcı ulus-devletlere BOP kapsamında dayattığı çözüm iki yönlü geliştirilmeye çalışılmaktadır. Birinci yön, Erbil merkezli Kürt federe ulus-devlet oluşumudur ve uzun vadeli ulus-devletçi çözümün ilk adımı olarak hayata geçirilmektedir. İkinci yön, Diyarbakır merkezli ‘bireysel ve kültürel haklar’ temelli Kürt sorunu çözümüdür. AB ve ABD’nin özellikle AKP Hükümeti yoluyla hayata geçirmeye çalıştığı bu yol, dolaylı veya direkt olarak Erbil Federe Kürt Devletiyle bütünlük içinde yürütülmeye çalışılmaktadır. PKK’dan ve KCK somutunda demokratik siyaset çözümünden kurtulma ve onları tasfiye etmenin karşılığı olarak, kültürel soykırımcı ulus-devletlere bu iki yönlü çıkış yolunu dayatmaktadır. Halk desteğinden kopuk olduğu için, küresel kapitalist hegemonyanın dayattığı bu çözüm projesinin başarı şansı azdır.

Kürdistan daha şimdiden bir bakıma 21. yüzyılda devrimin ve karşıdevrimin odağı durumuna gelmiştir. Kapitalist modernitenin en zayıf halkası durumundadır. Kürdistan halkının ulusal ve toplumsal sorunları liberal reçetelerle, bireysel ve kültürel haklar de-

magojisıyla örtbas edilemeyecek kadar ağırlaştırılmıştır. Kürt sorunu söz konusu olduğunda, kültürel soykırıma kadar varan uygulamalara yol açan ulus-devletçilik, ister ezen ister ezilen uluslar açısından olsun, artık sorun çözen değil üreten kaynak durumuna çoktan gelmiştir. Kapitalist modernite için bile sorun olmaya başlayan ulus devletçilik giderek çözülmektedir. Daha esnek demokratik ulusal gelişmeler, çağın çözümlenici gelişmelerinin başında gelmektedir. Demokratik modernite bu yöndeki gelişmelerin teorik ifadesi ve pratik adımları anlamına gelmektedir. Demokratik ulusal dönüşümlerin Kürdistan'daki somut ifadesi olarak KCK, Ortadoğu'daki demokratik modernite çözümünün yolunu aydınlatmaktadır.

Günümüzde KCK çözümü bir yol ağzındadır. Ya sorunların barış ve demokratik siyaset yoluyla çözümü demokratik anayasa yöntemiyle gerçekleştirilecektir. Bu durumda ilgili ulus-devletler sadece inkâr ve imha politikalarından vazgeçmekle kalmayacaklar, sorunun gerçekçi tanımını kabul edip çözümünü evrensel demokratik anayasada arayacaklar, demokratik anayasanın hem içeriğini hem de yöntemini muhataplarıyla paylaşacaklardır. Ülkelerin hem devlet hem de ulus olarak bütünlüğünü mümkün kılan bu çözüm radikal demokratik dönüşümleri gerektirmektedir. Ya da eğer öncelikle arzu edilen bu yol ısrarla engellenirse, geriye KCK'nin tek taraflı ve devrimci tarzda kendi demokratik otoritesini inşa etme ve savunma yolu kalacaktır. Bu yolda başarıyla yürümenin birçok unsuru mevcuttur. Otuz yılı aşkın bir tecrübeye sahip olan PKK'nin ideolojik ve politik kılavuzluğu, halkın devrimci savaşımla denenmiş güçlü desteği, öz savunmayı her alanda yapabilecek askeri gücü, geniş iç ve dış ilişki ağları KCK'nin demokratik ulusu inşa etmesine, yönetmesine ve korumasına imkân vermektedir. Bu yol bir daha eskiden yaşanan tıkanmaya uğramayacaktır. Devlet ulusçuluğunu değil demokratik ulusu hedeflediğinden, her zaman çözüm ve barış yanlısı, ulus-devlet güçleriyle diyalog ve müzakereye açık olduğu gibi, bunda başarılı olmazsa kendi asli yolunda öz güçleriyle demokratik ulusu başarıyla inşa etmeyi sürdürecektir, yönetmesini ve korumasını bilecektir.

Hiçbir Toplumsal Eylem Ekonomi Kadar Ahlaki Ve Politik Olamaz

Ekonomi konusunu tarihsel toplumun ahlaki ve politik ana eylemi olarak düşünüp, gerekirse bir soyutlama ve bilim haline getirmek mümkün olabilir. Ama Avrupa merkezli ekonomi-politiği bilim olarak düşünmek, belki de Sümer mitolojisinden sonra en sömürge bir ikinci mitolojiye aklın tutsak olması demektir. Radikal bir bilimsel devrim bu alan için hayati rol oynayacaktır.

Israrla belirtmeliyiz ki, hiçbir toplumsal eylem ekonomi kadar ahlaki ve politik olamaz. Bu vasfıyla demokratik siyasetin en öncelikli konusu olarak anlam bulmaktan kurtulamaz. Toplum sağlığı için tıptan bin kat daha gerekli olan tarihsel-toplum ekonomisi üzerinde demokratik uygarlık sistemi, doğru yorumu kadar gerçek bir devrim vaat etmektedir.

Demokratik uygarlığın ekonomik temeli, toplumsal artık-değer üzerine kurulu sermaye tekelleriyle daimi çelişki içindedir. Tarım, ticaret ve endüstrinin gelişiminde temel toplumsal ihtiyaçlar ve ekolojik unsurlar dikkate alınmak kaydıyla özgürce her tür faaliyetlerine açıktır. Tekel kârı dışındaki kazancı meşru sayar. Pazara karşı değildir; tersine, sunduğu özgür ortam nedeniyle gerçek bir serbest pazar ekonomisidir. Pazarın yaratıcı rekabetçi rolünü inkâr etmez. Karşı olunan, spekülâtif kazanç yöntemleridir. Mülkiyet sorununda ölçü verimliliklidir. Mülki olarak tekelin rolü her zaman verimlilikle çelişir. Ne aşırı bireysel mülkiyetçilik ne devlet mülkiyetçiliği demokratik uygarlığın kapsamındadır. Toplumsal doğada ekonomi her zaman topluluklar halinde yürütülmüştür. Tek birey veya devletin ekonomiyle tekellecilik dışında ilişkisi yoktur. Birey ve devletin söz sahibi olduğu ekonomiler zorunlu olarak ya kâra geçmek ya da iflas etmek durumundadır. Ekonomi daima grupların işidir. Ahlaki ve politik toplumun gerçek bir demokratik alanıdır. Ekonomi demokrasidir. Demokrasi en çok ekonomi için geçerlidir. Bu anlamda ekonomi ne altyapı ne üstyapı olarak yorumlanabilir. Toplumun en temel demokratik eylemi olarak yorumlanması daha gerçekçidir.

Kapitalist ekonomi-politiğin ve Marksist yorumunun soyutladığı ekonomik ilişki analizleri çok sakıncalıdır. Ekonomi asla patron-işçi eylemi olamaz. Ben şahsen patron-işçi ikiliğini, toplumsal doğanın temel demokratik (Buna klan, kabile dönemlerini dahil edersek,

ahlaki ve politik toplumun temel faaliyeti demek uygun düşer) eylemi olarak ekonominin tekelci hırsızları biçiminde değerlendirilmek durumundaydım. Burada işçiden kastım, toplumun diğer yoksullarından, özellikle ücretsiz ev kadını ve kızlarından çalınan değerlin ufak bir kısmının ücret adı altında verildiği tavizci işçidir. Köle ve serf nasıl ağırlıklı olarak efendi ve beyinin uzantıları durumundaysa, tavizkâr işçi de her zaman patronun uzantısıdır. Köleleşme, serfleşme ve işçileşmeye kuşkuyla bakmak ve karşı durmak, eylemini ve ideolojisini bu temelde geliştirmek, ahlaki ve politik olmanın başta gelen koşuludur. Nasıl efendi-bey-patron üçlüsü övgüye layık değilse, köle-serf-işçi de bunların uzantıları anlamında asla iyi toplumsal kesimler olarak yüceltilemezler. Düşürülmüş toplum kesimleri olarak durumlarına acımak ve bir an önce özgürleştirilmelerine çalışmak en doğru tutumdur.

Ekonomi Temel Mahiyette Bir Tarihsel Toplum Eylemidir

Hiçbir birey (efendi, bey, patron, köle, serf ve işçi olarak) ve devlet ekonomik eylemin aktörü olamaz. Örneğin en tarihsel-toplumsal bir kurum olan annelik işinin karşılığını hiçbir patron, bey, efendi, işçi, köylü, kentli birey ödeyemez. Çünkü annelik toplumun en zor ve gerekli eylemini, yaşamın sürdürülmesini belirliyor. Sadece çocuk doğurmaktan bahsetmek istemiyorum. Analığa bir kültür, sürekli yüreğiyle ayaklanma halinde bir olgu, zekâ yüklü eylemin sahibi olarak geniş açıdan bakıyorum. Doğru olan da budur. Peki, bu kadar zorunlu, zorlu, eylemli, yürek ve akıl dolu sürekli ayaklanma halindeki kadına ücretsiz emekçi muamelesi yapmak hangi akıl ve vicdanla bağdaşabilir? En emekçi ideoloji olarak Marksizm'in bile aklına getirmediği bu ve benzer toplumsal eylem sahiplerini ücret dışı tutup, patronun uşağını baş köşeye oturtan bir ekonomi bilimi, çözümünü nasıl sosyal olarak sunabilir? Marksist ekonomi fena halde bir burjuva ekonomidir. Büyük bir özeleştiriyeye ihtiyacı vardır. Cesurca özeleştiriyeyi yapmadan burjuvazinin çıkar sahasında sosyalizm aramak, tıpkı yüz elli yıllık hareketin (reel sosyalizmin) iflasında, çözülüşünde (hem de kendiliğinden) görüldüğü gibi, kapitalist sisteme karşılıksız en değerli hizmettir. "Cehennemin yolu iyi niyet taşlarıyla döşelidir" derken, Lenin ne kadar da doğru söylüyordu! Acaba kendisi, eyleminde de bu cümlenin doğrulanacağını düşünabiliyor muydu?

Komünal Ekonomi Demokratik Siyasetsiz İnşa Edilemez

Açık ki, demokratik modernitenin komünal ekonomisi dışında herhangi bir yolla kapitalist modernitenin liberal ve devletçi ekonomik tahakkümünün sonuçları olan bu yıkımlarla baş etmek oldukça zordur. Komün ekonomisini yeni bir icat veya doktrin olarak düşünmemek gerekir. Komün ekonomisi yeni bir plan veya proje de değildir. İnsan toplumunun onsuz yaşayamayacağı bir varoluş tarzı olarak düşünmek veya hakikat olarak kavramak gerekir. Eğer toplum ayakta durmak ve varlığını sürdürmek istiyorsa, komün ekonomisini esas almak zorundadır. Zorundadır demek belki katı bir yasallığı içermektedir. Ama ekonomisiz yaşanamayacağına ve bu ekonomi de komünsüz gerçekleşemeyeceğine göre, buradaki zorunda olmak fiili yerindedir. Sadece Ortadoğu'da değil, tüm dünyada toplumsal yaşamı sürdürmek istiyorsak, komün ekonomisini başat kılmak zorundayız. Başat diyorum, zira özel kapitalizmi ve devlet kapitalizmini bıçakla keser gibi bir tarafa atamayız. Eskiden olduğu gibi onu marjinal kılarak yaşatırken, komünü de başat kılmak durumundayız.

Kâr kanununu durdurmak elbette büyük toplumsal eylemliliği gerektirir. Demokratik modernitenin ana güdüsü ve sürükleyici unsuru kâr olmadığından, en uygun uygarlık seçeneği olması bu nedenle hayati önem kazanmaktadır. Sınıf-sermaye-kâr sistemine dayanmayan ahlaki ve politik toplum sisteminin ana kaygısı kendi kimliğini özgür tutmak, bunun için demokratik siyaset araçlarını yaşamsal kılmaktır. Bireyin önüne sınırsız kazanç ve kâr tutkusu koyan liberalizm, bunun için kapitalist ve endüstriyalist moderniteyi yegâne yaşam tarzı olarak sürekli muştular. Bir nevi ilkçağ dinleri gibi sistemi kutsama ihtiyacı duyar. Kültürel endüstricilik, bu kutsamanın sınır tanımaz yeni biçimidir. Ekonomik sınıf mücadelesi, her türlü iktidar savaşları, kendi başına ekolojik ve feminist hareketler bu denli devasa boyut kazanmış moderniteyi ancak alternatif moderniteyle durdurabilir. Kapitalist hegemonyacılığın dört yüz yılı bu gerçeği yeterince açıklamaktadır.

Ortadoğu toplumu, Avrupa ve dünyanın diğer bölgelerinde olduğu kadar kapitalizmle barışık değildir. Onu özümsemiş olmaktan uzaktır. Dolayısıyla komünal kökenleri güçlüdür. Çağın bilim ve teknolojiyle desteklenmiş demokratik modernitenin komünal ekonomik unsuru sadece kapitalizmin çürütücü, çözücü ve yıkıcı

etkileriyle baş etmekle kalmaz; tüm toplumsal alanların yeniden inşasına güçlü bir temel sağlar. Fakat kapitalizm son yüzyılda insan bireylerini o denli aylak, işsiz ve anti-toplumsal yapmıştır ki, onları yeniden komünal ekonomik düzene kazandırmak gerçek bir sosyal devrim ister. Liberal bireycilik, kanser kadar tehlikeli bir hastalıktır. Onu ancak özenle tedavi ettikçe komünal yaşama katabiliriz. Bunda zihniyet ve ahlâki eğitim büyük rol oynar. Fakat komünal ekonomiye giderken, bunun demokratik siyasetsiz inşa edilemeyeceğini bütün önemiyle kavramalı ve gereğini yerine getirmeliyiz. Ayrıca ahlâki boyut ihmale gelmez. Kısacası, komün ekonomisini yeniden inşa etmek sıkı bir ideolojik, politik ve ahlâki eğitim ister.

Zihniyet Unsuru Sanıldığı Kadar Ekonomiden Uzak Bir Üstyapı Değildir

Zaten benzeri alt-üst ayrımları toplumsal doğayı anlama sürecini daha da karıştırmaktadır. Toplumsal doğanın kendisi doğa zekâsının en yoğun olduğu varoluştur. Ayrı zihniyet unsurlarını düşünmek belki abes karşılanabilir. Ama bilimin tarihsel-toplumdan koparılıp resmi uygarlığın hizmetine koşturulması ve iktidar için en verimli güç kaynağı rolüne düşürülmesi, demokratik uygarlık yaşamının zihniyet ve yapılanmasını gözden geçirmeyi önemli kılmaktadır. Tarih boyunca resmi uygarlığın ideolojik hegemonyası ve bilimi olarak zihniyet ve yapılanmasına karşı sürekli bir karşı duruş ve alternatif oluşturma eylemi sürdürülmüştür. İdeolojik mücadele ve alternatif bilim hareketleri her zaman var olagelmıştır. Klasik uygarlıklar zekânın analitik gelişimini en çok istismar eden sistemler olmuşlardır. Kendi istismarcı gerçeğini örtbas etmek için ipe sapa gelmez her tür kandırmacı, korkutucu, hayalperest kılıcı imge ve simge düzeneklerinden çok yararlanmışlardır. Mitoloji, din, felsefe ve bilimcilik alanında kendi maddi gerçekliklerini genel toplumsal gerçeklik olarak sunup, başka hakikatleri aramanın boş çaba olduğunu hep yaymak istemişlerdir.

Bu 'tekçi' ideal, sermaye ve tekelin kendini tek doğru yol olarak dayatmalarının izini taşır. Birinci ve İkinci Doğanın muazzam farklılık içindeki renklerini adeta griye boyayarak, tek rengin gri olduğunu ispata kalkışmışlardır. Artı-değerden topladıklarından cüzi bir miktarı entelektüel sermaye olarak kullanıp, ideolojik hegemonyayı hiç eksik etmemişlerdir. Okul-eğitim sistemleri yaşam tarzlarının

ezberletildiği yerler haline getirilmiştir. Üniversiteyi hakikati ve toplumsal kimliği özümlemenin alanı değil, dışlamanın ve inkârın alanı olarak kullanmışlardır. Bilimin içeriği ve yapısı, objektiflik adına toplumsal doğanın tarihsel-toplum gerçekliğini nesneleştirip özne rolünden çıkarmak için özenle düzenlenmiştir. Katı bir uygarlıkçı çizgideki düzenekler ideal evrensel kural ve formlar olarak sunulmuştur.

Demokratik uygarlığın toplumsal doğayla uyumu zihnin gelişiminde de kendini yansıtır. Klanların en çocuksu zihni bile doğayla canlı bağılıklarının farkındaydı. 'Ölü doğa' imajı, doğadan giderek kopan uygarlık zihniyetinin bir ihaneti, yakıştırmasıdır. Bugünkü küresel finans çağının 'para'da gördüğü canlılığı, tanrılığını diğer hiçbir doğa oluşunda görmediğini dikkate alırsak, doğa canlılığı ve kutsallığı konusunda ileride olan günümüz tekelciliği değil, klan gerçekliğidir. Kabile, aşiret, kavim ve demokratik ulusal yapılanmalar canlı bir zihniyetin varlık alanları olmuşlardır. Zekâ ve yapı, yaşama bağ içindir. Analitik ve duygusal zekâ ancak demokratik uygarlık sisteminde diyalektik birliğine kavuşabilir.

Resmi okul, akademi, üniversite düzenlerine kuşkuyla bakan demokratik uygarlık zihniyeti, tarih boyunca alternatiflerini geliştirmekten geri durmamıştır. Peygamberlik sistemlerinden filozof okullarına, tasavvuftan doğa bilimlerine kadar sayısız makam, dergâh, ocak, tarikat, medrese, mezhep, manastır, tekke, cami, kilise, tapınak geliştirilmiştir. Görülüyor ki, uygarlığın tekil değil, ikilem hali toplumsal doğanın her alanında kendini göstermektedir. Sorun resmi tekil yapıya boğulmadan, ikilemin doğacı ucunda çözümsel olup, özgür yaşam farklılığını demokratik uygarlık seçeneği olarak geliştirebilmektir.

20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren, dünya genelinde olduğu gibi, Ortadoğu'da da zihniyet tekelleri aşınmaya başladı. 1968'lerdeki kültürel devrim, oryantalizm tekelinde gedikler açmaya başladı. Bu dönem, liberal ideolojinin ve pozitivist bilimciliğin üstünlüğünü yitirmeye başladığı yıllardı. 1990'da reel sosyalizmin hızlanan çözülüşü, liberal pozitivist düşüncenin egemenliğini daha da sarstı. Özellikle sosyal bilimcilik büyük yara aldı. Kapitalist modernitenin zihniyet tekeli ilk ciddi sarsıntıyı yaşadı. Postmodern denen birçok akım ortaya çıktı. Feminizm, ekoloji, kültüralizm ve yeni sol düşünce ekolleri gelişti. 1970'lerde derinleşen kapitalizmin

yapısal bunalımı, zihniyet bunalımıyla birlikte yaşandı. Bu gittikçe derinleşen bir bunalımdı. Eski düşünce tekeli bir daha kurulamazcasına yıkıldı. Liberal ideolojinin bir varyantı olan oryantalizm de bu yıkılıştan payını aldı. Doğu hakkındaki düşünce egemenliği parçalandı. Başta Gordon Childe, Samuel Krammer ve Andre Gunder Frank olmak üzere, Ortadoğu'nun merkezî uygarlık sistemi olarak rolünü açığa çıkaran çok sayıda düşünür, düşünce devrimine önemli katkıda bulundular. Kapitalist modernitenin sınırlarını ve Doğu'nun merkezî uygarlık sistemlerine bağlı gelişimini ortaya koydukça, gerçek bir düşünce Rönesans'ı yaşandı. Savunmalarda gittikçe derinleşen ve genişleyen halkalar halinde geliştirmeye çalıştığımız demokratik siyaset ve demokratik modernite hakkındaki düşüncelerimiz, farkında olmadan bu düşünce insanların düşüncelelerini tamamlayıcı nitelikte oldu. Merkezî uygarlık sisteminin doğuşundan Batı Avrupa'da kapitalist modernitenin yükselişindeki rolüne kadar yapılan değerlendirmeler ana hatlarıyla doğrudur.

Liberal ve oryantalist zihniyete karşı tüm bu devrimci düşünce etkenlerinin birleşik etkisi, 1990'lardan itibaren hızlanan bir zihniyet devrimine yol açmıştı. Savunmalar üzerinde bu zihniyet devrimlerinin etkisi sınırlı olsa da, ağırlıklı yönü bağımsızca geliştirilen düşünce evrimi ve devrimi niteliğindedir. Ortadoğu'da liberalizmin hem merkez hem de sağ ve sol mezheplerinin etkisinden kurtulmuş ve oryantalizmi aşmış zihniyet devrimi büyük önem taşır. Unutmamak gerekir ki, zihniyet devrimi yaşanmadan hiçbir kalıcı toplumsal devrim yaşanmaz. Savunmalarımın son beş ciltlik varyantı, Ortadoğu'da zihniyet devrimiyle neyi kastettiğimizi ana hatlarıyla ortaya koymaktadır. Tekrarlamak yerine pratikleştirmenin önemini vurgulamam gerekir. En değerli, yani hakikat payı çok güçlü olan düşünceler bile uygulanmadıkça anlam ifade etmezler. Bütün dünya yanlış veya hakikat payı zayıf olan düşüncede birleşse dahi, bir kişi bile temsil etse, hakikat payı daha üstün olan bir düşünceyi hepsine karşı başarıyla savunabilir ve sonuçta bu düşüncenin zafesini sağlayabilir. İnsanlık tarihi bunun örnekleriyle doludur. Buna yol açan, hakikatlerin her zaman galebe çalan gücüdür. Hakikati ifade eden düşünceler bastırılabilir, cezalandırılabilir, ama asla yenilgiye uğratılamaz.

Tarihte din, felsefe ve ahlaki öğretiler, tüm erdemli bilgelikler, dönemlerindeki modernite sorunlarına yanıt olmak için geliştiril-

mişlerdir. Yeterli olup olmamaları tartışılabilir. Önemli olan, ahlaki ve politik toplum adına çabaların hiç eksik olmadığıdır. Demokratik modernite tüm bu deneyimlerin ışığında, kapitalist moderniteyi ona özgü sorunlarıyla birlikte kapsamlı çözümlene ve yanıtlarla karşıladığında ancak anlam ifade edebilir. Tarih ve güncellik, sanıldığı aksine, uygarlık güçlerinin mutlak hâkimiyet sahası değildir. Tarih böyle olduğuna dair propaganda yüklüdür. Yazılan her tarih gerçek olmadığı gibi, günümüz modernitesi için sosyal bilimin söylediği her şey de gerçek değildir; büyük oranda ideolojik hegemonyanın şaşırtma, körleştirme, dogmatlaştırma retorikidir. Demokratik siyaset dar anlamıyla politik toplumu işlevselleştiren araç değildir; tarihsel-toplumu tüm yönleriyle açıklama eylemidir de. Kapitalist ve endüstriyalist moderniteyi demokratik siyasetle açıklama ancak hakikatle bütünleştiğinde ahlaki ve politik toplumun büyük karar ve eylem gücü ortaya çıkar. O zaman “Nasıl bir modernite ve çağcıl yaşam?” sorusu layıkıyla cevabını bulur. Başkaca hiçbir yöntemin yeterli ve başarıya götüren cevaplar üretmediğini, kapitalist hegemonyanın son dört yüz yıllık deneyimi kanıtlamaktadır. Demokratik modernite bu tarihsel deneyime idea uygulamalarıyla yetkin yanittir.

Politik Ve Ahlaki Çözüm İhtiva Etmeyen Bir Ateşkes Barış Olarak Yorumlanamaz

Barışın gerçekleştirilmesi, ancak toplumların öz savunması, dolayısıyla ahlaki ve politik toplum karakteri korunur ve sağlama alınırsa gerçek anlamına kavuşabilir. Özellikle Michel Foucault'nun da büyük uğraşısını gerektiren barış tanımı ancak bu biçimde kabul edilebilir bir toplumsal ifade kazanabilir. Bunun dışındaki anlam yüklenimleri barışın tüm topluluklar, halklar adına bir tuzak olmanın, savaş halinin örtük biçimler halinde sürdürülüp gitmesinden öteye bir ifade doğurmaz. Barış kelimesi kapitalist modernite koşullarında tuzak yüklü bir kelimedir. Doğru tanımlanmadan kullanımı çok sakıncalıdır. Bir kez daha tanımlarsak, barış ne tümüyle savaş halinin ortadan kaldırılmasıdır, ne de bir tarafın üstünlüğü altındaki istikrar ve savaşın olmaması halidir. Barışta taraflar vardır. Bir tarafın kesin üstünlüğü söz konusu değildir ve olmaması gerekir. Üçüncüsü, silahlar toplumun öz ahlaki ve politik kurumsal işleyişine rıza temelinde susturulmaktadır. Bu üç koşul ilkesel barışın temelidir.

Gerçek bir barış bu ilkeli koşullara dayanmadıkça anlam ifade etmez.

Bu üç koşulu biraz açarsak, birincisi, tarafların tümüyle silahsızlandırılması öngörülmemektedir. İddiaları ne olursa olsun, birbirlerine sadece silahlarla saldırmamayı ahdetmektedirler. Silahlı üstünlük peşinde koşulmamaktadır. Kendilerini güvenlik altında tutma haklarına ve olanaklarına saygılı olmayı kabul etmektedirler. İkincisi, bir tarafın nihai üstünlüğü söz konusu değildir. Belki silahların üstünlüğü altında sağlanan bir istikrar, sakinlik olabilir, ama bu durum barış olarak adlandırılmaz. Barış, hangi taraf (haklı-haksız) olursa olsun, üstünlük (silahla) sağlamadan savaşı durdurmayı karşılıklı olarak kabul etmeleri durumunda gündeme gelebilir. Üçüncüsü, taraflar sorunların çözümünde toplumların (yine konumları ne olursa olsun iki taraf, toplum veya iktidar) ahlaki (vicdan) ve politik kurumsal işleyişine saygılı olmayı kabul etmektedirler. Adına 'politik çözüm' denen koşul bu çerçevede tanımlanmaktadır. Politik ve ahlaki çözüm ihtiva etmeyen bir ateşkes barış olarak yorumlanamaz.

Toplumun Ahlaki Ve Politik Kurumları Çalıştığında Ortaya Çıkan Süreç Demokratik Siyaset Sürecidir

Bu ilkesel barış koşulları altında demokratik siyaset vazgeçilmez bir önem kazanarak gündeme girmektedir. Toplumun ahlaki ve politik kurumları çalışınca, doğal olarak ortaya çıkan süreç demokratik siyaset süreci oluyor. Barışı uman çevreler, ancak politika ahlaki temelde rolünü oynarsa bunun başarı sağlayabileceğini de bilmek durumundadırlar. Barışta en az bir tarafın demokratik siyaset konumunda olması gerekir. Aksi halde yapılan, tekeller adına 'barış oyunu' olmaktan öteye gitmez. Demokratik siyaset bu durumda hayati bir rol oynuyor. Karşısındaki iktidar veya devlet güçleri ile ancak demokratik siyaset güçlerince diyalog altında anlamlı bir barış süreci yaşanabilir. Gerisi savaçlıkların (tekellerin) karşılıklı süre durdurumuyla sürüp gitmesidir. Savaştan yorulma, lojistik ve ekonomik zorluk vardır. Giderilmeleri halinde, bir tarafın üstünlüğü tam sağlanıncaya kadar savaşa devam edilir. Bu biçimlere barış süreci denmez, daha şiddetli savaşlar için yapılan ateşkesler denilebilir. Bir ateşkesin barışçı olabilmesi için barışa yol açması, saydığımız üç koşula bağlanması ilkesel bir önem taşır.

Demokratik Siyasetin Görevi Toplum Yaratmak Değildir

Demokratik siyasetin temel görevi, ahlaki ve politik toplumu özgür temellerde kendi işlevine kavuşturmak olabilir. Böylesine işlevsel olabilen toplumlar açık, şeffaf demokratik toplumlardır. Demokratik toplum ne kadar gelişmişse, ahlaki ve politik toplum da o denli işlevsel olabilecektir. Demokratik siyaset sanatı bu tür toplumları sürekli işlevsel kılmaktan sorumludur. Toplumları 'toplum mühendisliği'nce yaratmak demokratik siyasetin görevi değildir. Bu tür mühendislik liberalizmin sermaye ve iktidar tekeli oluşturma faaliyetidir.

Demokratik uygarlıkta toplumların kavim ve ulus olarak şekillenmeleri ve yaşamları klasik uygarlıktan farklıdır. Resmi uygarlıklar, kavim ve ulusları egemen hanedan ve etnik grubun bir uzantısı olarak kavramlaştırırlar. Kavim ve ulus, resmi hanedan ve etnik gruba minnetle borçlu kılınarak öyküleştirebilir. Uydurma bir tarih içinde doğal toplum hali örtbas edilir. Hanedan ve hâkim etnik grup içinde öne çıkarılan kişilerin kahramanlaştırılmasıyla kavim ve ulusun babaları yaratılmış olur. Bir adım öncesi ve sonrası tanrılaştırılmadır. Tarih bir anlamda bu babalaştırma (atalaştırma) ve tanrılaştırmanın imalat sanatı olarak işlenir. Gerçek ise farklıdır. Kabile ve aşiretler halinde gelişme kaydeden toplum doğası daha yerleşik hale gelip, ortak dil ve kültürünü geliştirdikçe ve özündeki ahlaki ve politik toplum kimliğini sürdürdükçe, kavim ve ulus olarak şekillenmeye başlarlar. Toplumlar başlangıçtan itibaren kavim ve ulus kimliğinde doğmazlar, ancak ortaçağda kavim ve yakınçağda da ulus kimliğine çok daha fazla yaklaştırmışlardır.

Kavim, ulusun bir nevi kimlik malzemesidir. Yakınçağla birlikte iki yoldan uluslaştıkları görülür. Resmi uygarlığın kavim asabiyetini modern milliyetçiliğe dönüştürüp devlet, burjuvazi ve kentin yeni toplum şeklini devlet-ulusu olarak belirlemeye çalıştığı görülür. Hâkim bir etnik grup temel çekirdek rolünü oynar. Ona ait kimlik tüm ulusa mal edilir. Hatta kimlikleri çok farklı kabile, aşiret, kavim ve uluslar zorla bu etnik grubun dil ve kültürü içinde eritmeye tabi tutulur. 'Vahşi uluslaştırma' denen yol budur. Tarihin en büyük kültür katliamı bu resmi uygarlık yaklaşımıyla tüm uluslarda binlerce kabile, aşiret, kavim ve ulusun tüm dil ve kültürleri üzerinde yürütülmüştür. Demokratik uygarlığın tarih ve sistem yapılıması

olarak en çok üzerinde durulması gereken unsurların başında bu tip kavim ve uluslar gelmektedir.

İkinci yol uluslaşma, ahlaki ve politik toplum kapsamındaki aynı veya benzer dil ve kültür gruplarının demokratik siyaset temelinde demokratik topluma dönüştürülmesiyle gerçekleştirilir. Uluslaşmada tüm kabile, aşiret, kavim, hatta aileler ahlaki ve politik toplum birimi olarak yer alırlar. Kendi dil, lehçe ve kültür zenginliklerini yeni ulusa aktarırlar. Yeni ulusta kesinlikle bir etnik grubun, mezhebin, inancın, ideolojinin egemenliğine damga vurmasına yer yoktur. En zengin sentez, gönüllüce gerçekleştirilenidir. Hatta birçok farklı dil ve kültür grupları bile aynı demokratik siyaset aracılığıyla demokratik toplumlar olarak ortaklaşa ulusların üst birimi halinde, ulusların ulusu kimliğinde yaşayabilirler. Toplumsal doğaya uygun olan da bu yoldur. Devlet-ulusu yönteminde ise, kapitalist modernite yaklaşımıyla doğal toplumdan büyük oranda soyutlanmış haliyle 'tek dil, tek millet, tek vatan, tek (üniter) devlet' olarak eski tek din ve tanrıca anlayışın yeni, laik versiyonu olarak kendini şekillendirmekle sermaye ve iktidar tekelinin aynı zamanda devlet biçiminin de yeni şekli olmaktadır. Devlet ulusu, sermaye ve iktidar tekelinin kapitalist dönüşüm aşamasında toplumun bağrına tepeden tırnağa yerleşmesi, toplumu sömürgeleştirmesi ve kendi içinde eritmesi gerçeğini ifade eder. Azami iktidar, azami sömürü olgusunun gerçekleştirildiği biçimdir. Toplumun tüm ahlaki ve politik boyutundan soyutlanarak ölüme yatırılması; bireyin karıncalaşması, böylece faşist sürü toplumunun oluşturulmasıdır. Toplumsal doğaya en aykırı olan bu model altında derin tarihi, ideolojik etkenler, sınıf, sermaye ve iktidar etkenleri rol oynamaktadır. Soykırımlar bu etkenlerin birleşik sonucu olarak gerçekleştirilmiştir.

Demokratik uygarlık sisteminde ulus oluşumları ve kaynaşmaları sermaye ve iktidar tekellerinin panzehiri olup, faşizm ve soykırım illetini (toplumun kanserolojik urlaşması) nedenleriyle birlikte ortadan kaldırmamanın ana yoludur. Bir kez daha karşımıza toplumsal doğanın demokratik uygarlık karakteriyle uyumu çıkmaktadır.

Öz Savunma, Ahlaki Ve Politik Toplumun Güvenlik Politikasıdır

Demokratik uygarlığın siyaset ve güvenlik unsurları ahlaki ve politik toplumun varoluşunda temel rol oynarlar. Kendisi zaten politik olan toplum anlayışında diğer bir demokratik siyaset kate-

gorisi fazla gelebilir. Fakat ikisi arasında fark vardır. Politik toplumda her zaman demokratik siyaset uygulanmayabilir. Kaldı ki, resmi uygarlığın tarihi boyunca politik topluma dayatılan ezici çoğunlukla despotik krallık egemenliğidir. Egemenlik altındaki politik toplum tümüyle yok olmaz. Ama kendini demokratikleştiremez. Nasıl her zaman kulak sahibi olmak duymak için yeterli değilse, ayrıca sağlıklı olmak gerekiyorsa, benzer biçimde politik dokunun olması her zaman özgür işlediği anlamına gelmez. Dokunun sağlıklı işlemesi ancak demokratik ortamın varlığına bağlıdır.

Demokratik ortamın varlığına, politik toplumun siyaset yapılanmasına genel olarak demokratik siyaset demek mümkündür. Demokratik siyaset sadece bir tarz değil, kurum bütünlüğünü de ifade eder. Partiler, gruplar, meclisler, medya, miting vb. birçok kurumlaşma olmasa, demokratik siyaset pratiği gelişmez. Kurumların asıl rolü tartışma ve karar almadır. Toplumun tüm ortak işlerinde tartışma ve karar alma olmadan yaşam yürümez. Sonuç ya kaos ya da diktatörlükle sonuçlanır. Demokratik olmayan toplumun kaderi hep böyledir. Kaosla diktatörlük uçları arasında sallandırılıp dururlar. Böylesi ortamlarda ahlaki ve politik toplumun gelişmesi düşünülemez. O halde politik mücadelenin, yani demokratik siyasetin öncelikli hedefi, demokratik toplumun oluşumu ve bu çerçevede ortak işlerin tartışma ve kararlarla en iyi hal yoluna konulmasıdır.

Gerçek işlevinden uzak tutulan ve burjuva demokrasisi denilen ortam ve kurumlarında siyasetin amacı, öncelikle iktidar olmaktır. İktidar ise tekelden pay almaktır. Demokratik siyasetin böylesi hedefleri olamayacağı açıktır. Velez ki iktidar kurumlarında (örneğin hükümet) yer alındı, o zaman bile temel iş yine aynıdır. Bu iş tekelden pay kapma değil, toplumun ortak hayati çıkarları için doğru kararlar alabilmektir; uygulamaları takiptir. Burjuva demokrasilerinde kural olarak yer alınmaz demek anlamlı bir yaklaşım değildir. Fakat koşullu yer almayı bilmek gerekir. İlkesizlik hep egemen sınıf sahte politikacılığına yarar.

Demokratik siyasetin yetkin kadro, medya, parti örgütlenmeleri, sivil toplum örgütleri, sürekliliği toplum eğitim çalışmaları ve propaganda gerektirdiği asla göz ardı edilemez. Toplumun tüm farklılıklarına saygılı yaklaşım, farklılık temelinde eşitlik ve uzlaşma gereği, tartışma üslubu kadar içeriği, siyasi cesaret, ahlaki öncelik, konulara

'hakimiyet', tarih ve güncellik bilinci, bütünsel-bilimsel yaklaşım, sonuç almada ve başarılı olmada demokratik siyasetin gerekli özellikleri olarak sıralanabilir.

Öz savunma, ahlaki ve politik toplumun güvenlik politikasıdır. Daha doğrusu, kendini savunamayan toplumun ahlaki ve politik vasfı anlamını kaybeder. Toplum ya sömürgeleşmiştir, eriyip çürümektedir; ya da direniştir, ahlaki ve politik vasfını yeniden kazanmak ve işlerliğe kavuşturmak istemektedir. Öz savunma, bu sürecin adıdır. Kendisi olmakta ısrar eden, sömürgeleşme ve her türlü tek taraflı dayatıcı bağımlılıkları reddeden toplum, bu tutumunu ancak öz savunma olanakları ve kurumlarıyla geliştirebilir. Öz savunma sadece dıştan tehlikelere karşı oluşmaz. Toplumun iç yapılanmalarında da çelişki ve gerginlik her zaman mümkündür. Unutmamak gerekir ki, tarihsel-toplumlar uzun süredir sınıflı ve iktidarlı olup, daha uzun süre bu özelliklerini korumak isteyen güçler olacaklardır. Bu güçler varlıklarını korumak için tüm güçleriyle direneceklerdir. Dolayısıyla öz savunma yaygın bir toplumsal talep olarak uzun süre toplumun gündeminde önemli bir yer tutacaktır. Karar gücü öz savunma gücüyle pekişmeden kolay yürürlüğe konulamaz.

Kaldı ki, günümüzde toplumun sadece dışından değil, içinden de tüm gözeneklerine kadar sızan bir iktidar gerçeği karşısındayız. Toplumun uygun tüm gözeneklerinde benzer öz savunma grupları oluşturması hayatidir. Öz savunmasız toplumlar, sermaye ve iktidar tekellerince teslim alınmış ve sömürgeleştirilmiş toplumlardır. Tarih boyunca klandan kabile ve aşiretlere, kavim ve uluslardan dinsel cemaatlere, köyden kentlere kadar her toplum biriminin daima bir öz savunma sorunu olmuştur. Sermaye ve iktidar tekeli, av peşindeki kurt saldırganlığındadır; öz savunmadan yoksun olanları hep koyun sürüleri gibi darmadağın edip istediği kadar el koymuştur.

Demokratik toplum olmada ve varlığını sürdürmede en az sermaye ve iktidar tekellerinin saldırılarını ve sömürülerini sınırlandıracak ölçüde öz savunma yapılanmasını ve eylemliliğini oluşturup hazır, işler halde tutmak şarttır. Uzun süre sermaye ve iktidar aygıtlarıyla iç içe yaşanacağına göre, iki yanılsa düşmemek önemlidir: Birinci yanlış, çiğeri kediye emanet etmek gibi, kendi öz güvenliğini teknelci düzene teslim etmektir. Bunun yıkıcı sonuçları binlerce örnekle ortaya çıkmıştır. İkinci yanlış, devlete karşı hemen devlet gibi

olmak parolasıyla iktidar aygıtı olmaya çalışmaktır. Reel sosyalizm deneyimleri bu konuda yeterince aydınlatıcıdır. Dolayısıyla anlamlı, işlerliği olan bir öz savunma demokratik uygarlığın tarihte, günümüzde ve gelecekte de göz ardı edemeyeceği bir unsuru olmaya devam edecektir.

Kadinsız Demokratik Siyaset Olamaz

Kadın doğası karanlıkta kaldıkça, tüm toplum doğası aydınlanmamış olarak kalacaktır. Toplumsal doğanın gerçek ve kapsamlı aydınlanması, ancak kadın doğasının kapsamlı ve gerçekçi aydınlanmasıyla mümkündür. Kadının sömürgeleşme tarihinden ekonomik, sosyal, siyasal ve zihinsel sömürgeleştirilmesine kadar konunun açıklığa kavuşturulması, tarihin diğer tüm konularının ve güncel toplumun her yönüyle açıklığa kavuşmasında büyük katkıda bulunacaktır.

Şüphesiz kadının statüsünün açıklığa kavuşması meselenin bir boyutudur. Daha önemli boyut kurtuluş sorunuyla ilgilidir. Diğer deyişle sorunun çözümü daha büyük önem taşımaktadır. Toplumun genel özgürlük düzeyinin kadının özgürlük düzeyiyle orantılı olduğu çokça söylenir. Doğru olan bu deyim için nasıl doldurulacağı önemlidir. Kadının özgürlüğü, eşitliği sadece toplumsal özgürlük ve eşitliği belirlemiyor. Bunun için gerekli teori, program, örgüt ve eylem düzenekleri gerektiriyor. Daha da önemlisi, kadinsız demokratik siyasetin olamayacağını, hatta sınıf politikacılığının bile eksik kalacağını, barışın ve çevrenin geliştirilip korunamayacağını da gösteriyor.

Şimdiden devasa boyutlar kazanan kadın sorununu çözme ve ekolojik yıkımı önlemenin başta gelen yolu olan demografik sorunun çözümünde temel sorumluluk kadında olmalıdır. Bunun da ilk koşulu kadının tam özgürlüğü ve eşitliğidir, tam demokratik siyaset yapma hakkıdır; cinsiyetle ilgili tüm ilişkilerde tam söz ve irade hakkıdır. Bu gerçeklerin dışında kadının, toplumun ve çevrenin tam anlamıyla kurtuluşu, özgürlüğü ve eşitliği mümkün değildir. Tabii demokratik siyaset ve konfederatif siyaset biçimlenmesi de olası değildir.

Kadın ayrıca ahlaki ve politik toplumun asal ögesi olarak özgürlük, eşitlik ve demokratikleşme ışığında yaşamın etiği ve estetiği açısından da hayati rol oynar. Etik ve estetik bilimi kadın biliminin

ayrılmaz parçasıdır. Yaşamdaki ağır sorumluluğu nedeniyle kadının tüm etik ve estetik konularda hem düşünce hem uygulama gücü olarak büyük açılım ve gelişmeler sağlayacağı tartışmasızdır. Kadının yaşamla bağı erkeğe göre çok kapsamlıdır. Duygusal zekâ boyutunun gelişkinliği bununla ilgilidir. Dolayısıyla yaşamın güzelleştirilmesi olarak estetik, kadın açısından varoluşsal bir konudur. Etik (Ahlak teorisi, estetik = güzellik teorisi) açısından da kadının sorumluluğu daha kapsamlıdır. İnsan eğitiminin iyi ve kötü yönlerini, yaşam ve barışın önemini, savaşın kötülüğü ve dehşetini, haklılık ve adalet ölçülerini değerlendirme, belirleme ve kararlaştırmada kadının ahlaki ve politik toplum açısından daha gerçekçi ve sorumlu davranması doğası gereğidir. Tabii erkeğin kuklası ve gölgesi kadından bahsetmiyorum. Söz konusu olan özgür, eşit ve demokratikleşmeyi özümsemiş kadındır.

İbadet Yerleri En Çok Toplumsal Ahlakın İşlendiği Kurumlar Olmalıdır

Etik çalışmalar entelektüel alana, demokratik siyaset çalışmaları politik alana ilişkin görevler olmakla birlikte, ahlaki toplumla bütünleşmedikçe rolünü oynayamazlar. Ahlak her iki alan görevlerinin pratikleştiği toplum gerçeğini ifade eder. Demokratik kapsamı içinde din ve ahlak arasında özdeşlik vardır. Dolayısıyla ibadet yerleri en çok toplumsal ahlakın işlendiği kurumlar olmak durumundadır. Başta kilise ve camiler olmak üzere, ibadethaneleri birer pratik ahlaki kurum olarak değerlendirip, ahlaki toplumun inşasında kullanmak en doğrusudur. Özellikle camileri Hz. Muhammed dönemindeki yaygın ahlaki merkezler olarak icra edilen işlevlerine yeniden kavuşturmak önemlidir. Camiler sadece namaz gibi son derece basit bir ritüelin yeri (Hz. Muhammed döneminde camiler esas olarak ahlaki ve politik toplumun yeniden inşa edildiği merkezlerdi. Namaz sadece bu işi onama ritüeli olarak düşünölmüştü. Sonraları ritüel esas oldu. Esas ahlaki ve politik toplum inşası ise unutuldu, unutturuldu.) değildir.

Demokratik modernitenin, ahlaki ve politik toplumun yeniden inşa edildiği ahlaki kurumlar olarak, gerekirse program, örgütlenme ve çalışma tarzı olarak reformdan geçirilip yeniden düzenlemelere kavuşturulmalıdır. Alevi Cemevleri daha çok ahlaki ve politik toplum kurumları rolünü oynamalarına karşılık, onların da yeniden

inşa çalışmalarında öncü düzeyde yeni düzenlemelere kavuşturulması gerekir. Devlet ve iktidarın karşıt dayatmalarına karşılık, ahlaki ve politik toplum birimlerinin kutsal ve ahlaki direnme hakları vardır. Gerekirse bu hakkı kullanmak gerekir. Ayrıca din ve vicdan (ahlak) özgürlüğü bunu gerektirir.

Kendini Gerçek Aşk Derecesinde Adamayı Gerekli Kılan Bir Hakikat

Demokratik siyasetin yürürlükte olduğu ahlaki ve politik toplumlarda özgürlük, farklılıklar temelinde eşitlik ve demokratik gelişmeler en sağlıklı yoldan sağlanmış olurlar. Özgürlük, eşitlik ve demokrasi ancak toplumun kendi öz vicdan ve zihniyet gücüyle yaptığı tartışma, karar ve eylem gücüyle mümkündür. Hiçbir toplumsal mühendislik gücüyle bunu sağlamak mümkün değildir.

Demokratik siyasetin yetkin kadro, medya, parti örgütlenmeleri, sivil toplum örgütleri, sürekli toplum eğitim çalışmaları ve propaganda gerektirdiği asla göz ardı edilemez. Toplumun tüm farklılıklarına saygılı yaklaşım, farklılık temelinde eşitlik ve uzlaş gereği, tartışma üslubu kadar içeriği, siyasi cesaret, ahlaki öncelik, konulara 'hakimiyet', tarih ve güncellik bilinci, bütünsel-bilimsel yaklaşım, sonuç almada ve başarılı olmada demokratik siyasetin gerekli özellikleri olarak sıralanabilir.

Kürdistan'da demokratik ulus inşacılığı hem kuram hem de pratik açıdan üzerinde yoğunlaşmayı ve dönüşüm geçirmeyi gerektiren Kürt varlığı ve özgür yaşamının yeni tarihsel ve toplumsal ifadesidir. Kendini gerçek aşk derecesinde adamayı gerekli kılan bir hakikat ifade etmektedir. Bu yolda hiçbir sahte aşka yer olmadığı gibi sahte yolcusuna da yer yoktur. İnsanlık tarihinden olumlu anlamda süzölmüş bal kıvamında gerekli olan ne varsa bu yolun yolcusuna sunulmuştur. Bu yolda demokratik ulus inşacılığının ne zaman tamamlanacağı gereksiz bir sorudur. İnsanlık durdukça tamamlanamayacak bir inşadır söz konusu olan. Evrende kendini her an yaratan varoluşlar kadar, insanın kendi kendisini özgür bilinçle her an yaratan bir varlık olması gibi, demokratik ulus inşacılığı da kendini her an yeniden yaratma özgürlüğüne sahiptir. Toplumsallık açısından ne bundan daha iddialı bir ütopya ne de bir gerçeklik söz konusu olabilir. Tarihsel ve toplumsal gerçekliklerine de uygun olarak, Kürtler demokratik ulus inşacılığına güçlü bir biçimde yönel-

mişlerdir. Zaten inanmadıkları ve etkisine de zoraki olarak girdikleri ulus-devlet tanrısından zihnen kurtulmakla kaybetmemişler; ağır bir yükten, hem de kendilerini imhanın eşiğine getiren bir yükten kurtulmuşlar; buna karşılık demokratik ulus olma imkânını kazanmışlardır. Kıymeti ne denli bilinirse o denli değerli olan bir kazanımdır bu.

Birey ve toplum olarak Kürtler demokratik ulus inşacılığını kendi tarihleri ve toplumsallıklarının derinliklerindeki tüm hakikatlerinin, direnişlerinin, en eski tanrıça inançlarından Zerdüştlüğe ve İslâm'a kadar sürüp gelen bütün ifade edilişlerinin bir sentezi, bir süzülme yoğunluğu olarak kavramalı, özümsemeli ve pratikleştirmelidir. Geçmişin tüm mitolojik, dinsel ve felsefi öğretileri kadar çağdaş sosyal bilimin de öğretmek istediği, yine tüm direniş savaşları ve isyanlarının tek tek ve toplu olarak dile getirmek istedikleri hakikatler demokratik ulus inşacılığının zihninde ve bedeninde temsil edilmektedir.

Kendimi sadece dönem dönem yeniden yaratırken değil, günümüze doğru neredeyse her an yeniden yaratmaya çalışırken, bu gerçeklikten ve onun hakikat olarak ifadesinden hareket ettim. Böylelikle kendimi özgür olarak toplumsallaştırdım, demokratik ulus kılarak (Kürt) somutlaştırdım, demokratik modernite olarak tüm insanlığa, mazlum Ortadoğu halklarına ve bireyelerine sundum.

Geleceğe ilişkin kişisel bir ütopyam olabilir mi? İnsan ömrünün sınırları içinde geleceğe ilişkin ütopyaların umutları ve geçmişe ilişkin altın çağların özlemiyle yaşamaya çalışmak, dikkat edilmezse yaşamın kendisini boşa çıkartabilir. Mühim olan an'ın hakkını vererek yaşamaktır. En iyisi an'ı geçmişsiz ve geleceksiz yaşamamaktır. Bilgece yaşam geçmişin ve geleceğin an'da dile gelip özgürce yaşanmasıdır. Kapitalist modernitenin ve onun köleleştirici kültürünün temelinde insanı geçmişsiz ve geleceksiz kılarak an'ın hayvanca tüketicisi haline getirme vardır. Demokratik modernite bireyi, kapitalist bireyciliğin bu hayvanlaştırıcı yaşam kültürüne karşı altın çağlı geçmiş özlemiyle ütopyalı gelecek umudunu an'ın demokratik komünal topluluklarında birleştirip, çalışmayı özgürlük sayarak alternatif olmayı başarmak durumundadır.

Ben Olsaydım...

Duyulan derin tarihsel ve toplumsal ihtiyaç nedeniyle şimdiye kadar Kürtler için kolektif ve özgür bir kimlik, demokratik ulus kimliği için çalıştım. Bir an için bile olsa bireysel yaşamaya fırsat bulamadım. Bundan sonra fırsatım doğar mı, bilemiyorum. Ama görüyorum ki, halkımızdan ve dostlarımızdan milyonlarca insan sanki yapılacak bir iş yokmuş gibi avare avare dolaşüyor. Bu yaşam tarzı bende büyük öfke yaratır. Buna en aşağılık ve sorumsuz yaşam tarzı da demeyeceğim, yaşamın inkârı diyeceğim. Bu anti-yaşam her birey ve toplulukta mutlaka aşılmalıdır.

Gerilla yaşamında da bu tür avareliklerin yoğunca yaşandığını ve bu durumun bende büyük öfke yarattığını hep belirtmişim. Silahlı militan eğer sınırsız özgür yaşam yaratıcısıysa, bu yaşamın aşk derecesinde tutkulusuysa, bir karış yerde-dağ parçasında destanlar yazacak denli bilgili, akıllı ve idealliyse dağa çıkış yapmalıdır. Sıradan dağ yürüyüşçüleri ve turistler kadar bile bir heyecan ve iradeden yoksun kişilerin dağların, ormanların ve çöllerin gerillası olamayacağı açıktır. Bu avare işsiz insanlar nasıl böyle yaşama kıyarlar diyordum hep. Kendini işsiz avare durumuna düşüren insan her kimse en büyük namussuzluğu yapmış, onursuzluğa ve alçaklığa düşmüştür derdim. Şunu da söylemişim: İşsiz karınca ve arı var mıdır? Karıncalar ve arılar işsiz oldular mı hemen ölürlür. Onlar bile işsizliği onursuzluk sayarak buna ölümleriyle yanıt verirler. Demokratik ulusun inşası koşullarında her insanımız için, yedi yaşındaki çocuğundan yetmiş yedi yaşındaki yaşlısına, kadınından erkeğine kadar, eğitim seviyesi ne olursa olsun herkes için bir iş mümkündür. Herkes için hem de ibadet edercesine uğraşacağı, kendini hem koruyarak, hem besleyerek, hem de çoğaltarak yerine getirebileceği ve onunla özgürleşebileceği bir veya birçok iş vardır. Yeter ki demokratik ulus bilincinden ve iradesinden azıcık da olsa nasibini almış olsun!

Mesela ben olsaydım, kendi köyüme, Cudi Dağına, Cilo Dağı eteklerine, Van Gölü çevresine, Ağrı, Munzur ve Bingöl dağlarına, Fırat, Dicle ve Zap kıyılarına, Urfa, Muş ve Iğdır ovalarına kadar yolum nereye düşerse düşsün, her yerde sanki korkunç tufandan çıkan Nuh'un gemisinden inmiş gibi davranır, İbrahim'in Nemrutlardan, Musa'nın Firavunlardan, İsa'nın Roma İmparatorlarından, Muhammed'in cehaletten kaçması misali kapitalist moderniteden

kaçar, Zerdüşt'ün ziraat tutkusuna ve hayvan dostluğuna (ilk vejetaryen) dayanır, bu tarihsel kişiliklerden ve toplum gerçeklerinden ilham alarak İŞLERİME koyulurdum. İşlerimin sayısı düşünülemez kadar çok olurdu. Hemen köy komüncülüğünden işe başlayabilirdim. İdeale yakın bir köy veya köyler komünü oluşturmak ne kadar coşkulu, özgürleştirici ve sağlıklı bir iş olurdu! Bir mahalle veya kent komünü, konseyi oluşturmak ve çalıştırmak ne kadar yaratıcı ve özgürleştirici olurdu! Kentte bir akademi, bir kooperatif, bir fabrika komünü oluşturmak nelere yol açmazdı ki! Halkın genel demokrasi kongrelerini, meclislerini oluşturmak, bu kurumlarda söz söylemek, iş yürütmek ne kadar kıvanç ve onur verici olurdu! Görülüyor ki, özlemlerin ve umutların sınırı olmadığı gibi, gerçekleştirilmesi için bireyin kendisinden başka önünde ciddi bir engel de yoktur. Yeter ki biraz toplumsal namus, biraz da aşk ve akıl olsun!
